

347.746(047)

ХАШКА КОНФЕРЕНЦИЈА

ЗА ИЗЈЕДНАЧЕЊЕ МЕНИЧНОГ ПРАВА

ИЗВЕШТАЈ

Г. МИНИСТРУ ПРАВДЕ

са међународне конференције у Хагу за изједначење
меничног права, који је поднео Г. Спасоје Радојичић,
делегат Краљевине Србије

Прештампано из АРХИВА ЗА ПРАВНЕ И ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ.

БЕОГРАД.

ШТАМПАРИЈА „ДОСИТИЈЕ ОБРАДОВИЋ“

ДИМИТРИЈА ГАВРИЛОВИЋА (ПРЕЂЕ А. М. СТАНОЈЕВИЋА)

КНЕГИЊЕ ЈУЛИЦЕ УЛ. БР. 6.

1911.

~~УЛ~~
~~1 Jan~~

3048

ИЗВЕШТАЈ

Г. МИНИСТРУ ПРАВДЕ

са међународне конференције у Хагу за изједначење
меничног права, који је поднео Г. Спасоје Радојичић,
делегат Краљевине Србије

Прештампано из АРХИВА ЗА ПРАВНЕ И ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ.

Б Е О Г Р А Д.

ШТАМПАРИЈА „ДОСИТИЈЕ ОБРАДОВИЋ“
ДИМИТРИЈА ГАВРИЛОВИЋА (ПРЕЂЕ А. М. СТАНОЈЕВИЋА)

ЧИКА-ЉУБИНА УЛ. БР. 8.

1911.

U. B. d.
35215

ИЗВЕШТАЈ

Г. Министру Правде¹

са међународне конференције у Хагу за изједначење меничног права, који је
поднео Г. Спасоје Радојичић, делегат Краљевине Србије

Господине Министре,

Сматрам за дужност, да Вам у првим редовима овог свог извештаја изјавим најтоплију благодарност на задатку пуном части, који сте ми изволели поверити одредивши ме да заступам Србију на међународној Конференцији у Хагу, државној за изједначење меничног права. Колико је год до мене стајало, трудио сам се да одговорим томе задатку како треба, а колико сам у томе успео оценићете из овог извештаја и из званичних докумената Конференције које ће Холандска Влада послати ускоро Краљевској Влади.

*

Мислим, да не треба да се задржим дуго на узроцима који су изазвали сазив Конференције, а још мање да опрштавам исцрпно историју досадашњег рада на изједначењу меничног права, па зато ћу односно тога бити врло кратак.

Потребу да се Конференција сазове изазвала је сама природа менице. У својој трострукој улози: у улози средства за плаћање, у улози средства за замену фактичког преношења новца и у улози средства за кредит, меница циркулише; њена је циркулација нарочито брза и велика у великој, међународној, трговини, она ту прелази земље и градове: у једној је земљи издата, кроз читав низ других преноси се, а у трећој се плаћа. Ако о року не буде исплаћена, она се враћа на-

¹ Господину Кости Тимотијевићу, Министру Правде.

траг: они, кроз чије је руке прошла, тада траже један од другог регрес за оно што су за њу дали; тада се код судова и код власти оних земаља кроз које је у својој циркулацији прошла, има да оцењује законска важност правних послова који су закључени поводом ње, на име: важност њеног издања, њеног пријема, њених преноса, њених меничних јемстава и т. д. Пошто су менични закони у државама данас различни, сасвим је природно што у таквом случају настају грдне тешкоће, јер неплаћена меница никад не може бити саобразна свима тим различним законима. Тада се мора да расправља заплетени проблем сукоба закона, т. ј. да решава по закону које земље треба да се цени сваки од оних правних актова што су по тој меници свршени. И баш тај заплетени проблем упутио је мислене људе на мисао: да се у меничним законима појединих држава постави једнакост и на тај начин да се сасвим избегну сукоби закона а са њима све тешкоће које они изазивају. „Simple instrument de transactions civiles ou commerciales, libre de tous liens qui la mettent dans la dépendance d'idées morales, religieuses ou sociales, la lettre de change“, врло је лено рекао Ch. Brocher (Etudes sur la lettre de change au point de vue international, у часопису Revue de Droit international, 1874 год. стр. 5 и 196), „semble ne soulever que des questions techniques et présenter un caractère d'abstraction bien propre à favoriser l'unité“. Да се та мисао може одиста и привести у дело, доказ је чувена немачка Wechselordnung од 24 новембра 1848 године, која је дошла на место 56 различитих и један другом сасвим супротних немачких меничних закона, а тако су исто за то доказ и скандинавски менични закони од 7 маја 1881 године, који у једном истом тексту важе данас у Данској, Шведској и Норвешкој. Конференција у Хагу и поставила је себи у задатак да оствари ту велику замисао, — али у несравњено већем замашају, јер се одважила да изради један менични законик, који би био општи (loi uniforme) за све државе уговорнице, т. ј. готово за цео образовани свет.

Прелазећи на историју досадашњег рада на изједначењу меничнога права, имам да напоменем, да је на том истом задатку много рађено и пре ове Конференције. На њему су радила и приватна научна удружења и званични дипломатски скупови. Од удружења поменућу само два: удружење за реформу

и кодификацију међународног права и Институт међународнога права. Прво (Association for the Reform and Codification of the Law of Nations, које се данас зове: International Law Association) на својим скуповима — конгресима — у Хагу, Бремену, Антверпену и Франкфурту на Мајни, држаним у току времена од 1876 до 1878 поставило је 27 начелних правила меничнога права, која су позната под именом: *Бременска правила*. Друго удружење (Institut de Droit International) опет на својим конгресима у Турину, Минхену и Брислу, у размаку од 1882 до 1885 године, саставило је, на основу пројекта миланскога адвоката Цезара Норзе, један формални општи менични закон (*Loi type* или *Mustergesetz*) од 106 чланова и X правила о сукобима закона потеклим поводом вучених и сопствених меница. Тог истог посла приватила је се и белгијска Влада. Године 1885 састао је се, на њен позив, у Антверпену, приликом тамошње светске изложбе, конгрес за трговачко право од званичних изасланика неколиких држава, од представника многих трговачких комора и од великог броја правника из разних земаља. На том је конгресу усвојен један пројекат општег меничног законика, познат под именом: *Антверпенски пројекат*, од 57 чланова, који садржава одредбе како о меници (вученој и сопственој) тако и о чеку. На три године доцније (1888 године) састао је се, опет на позив белгиске Владе, други конгрес за трговачко право (Congrès de droit commercial) у Брислу, који је понова узео у претрес антверпенски пројекат и са извесним изменама и допунама од њега саставио један нов пројекат светског меничног законика. Тај је пројекат познат под именом *Бриселски пројекат*, он се састоји из 68 чланова и садржи, исто као и антверпенски пројекат, одредбе о меницама (вученим и сопственим), о чеку и о осталим исправама које се могу преносити (негоцирати). Пошто је протекло већ поприлично времена како је бриселски пројекат из године у годину остајао само као пројекат, белгијска је Влада 1895 године покушала да поново сазове у Брисел конференцију за трговачко право, али јој је тај покушај остао без успеха. То је уједно и последњи покушај, који је, пре садашње Конференције у Хагу, учињен за остварење јединства у меничноме праву.

На Конференцију у Хаг послале су своје изасланике 34 државе из свију делова света, а, на име, ту су биле заступљене: Србија, Немачка, Белгија, Француска, Енглеска, Русија, Холандска, Швајцарска, Угарска, Аустрија, Аргентина, Чили, Кина, Данска, Шпанија, Италија, Јапан, Норвешка, Салвадор, Шведска, Црна Гора, Северно-Америчке Сједињене Државе, Хајти, Бразилија, Бугарска, Коста-Рико, Луксембург, Мексико, Никарагуа, Парагуај, Португалска, Сијам, Турска и Уругвај, а Грчка и Еквадор наименовали су изасланике, али ови на Конференцију нису дошли.

Иzasланства су била састављена овако:

Из по 4 члана: немачко и белгиско;

Из по 3 члана: француско, руско, холандско, швајцарско и угарско;

Из по 2 члана: аргентинско, аустријско, чилско, кинеско, данско, шпанско, италијанско, јапанско, норвешко, салвадорско и шведско; а

Из по 1 члана: српско и изасланства осталих напред означених држава.

Црна Гора није имала свога нарочитог изасланика, него је овластила руско изасланство да и њу на Конференцији заступа.

Иzasланства: немачко, аустријско, белгијско, данско, француско, енглеско, норвешко, шведско и швајцарско имала су у својој средини, поред делегата правника, и по једног стручњака банкара, а нека, као: немачко, француско, холандско, чилско, бразилијско и турско још и нарочите секретаре изасланства.

У изасланствима су били све људи добро вични меничноме праву. Између њих наводим овде неке, који су и код нас познати као аутори признати у литератури меничног и међународног приватног права, као што су Г. Г. Charles Lyon-Caen и Louis Renault, професори права у Паризу, Т. Асер, холандски државни саветник, чије дело о међународном приватном праву имамо у српском преводу од пок. Аћимовића Јове, Јозефус Жита, професор права у Амстердаму, Цезар Биванте, професор права у Риму и други.

*

Конференцију за изједначење меничног права сазвала је у Хаг истина холандска Влада, али она то није учинила

по својој побуди, већ на молбу немачке и италијанске Владе, нарочито немачке Владе. Отварајући седнице конференције, холандски министар спољних послова то је нарочито нагласио. Велика заинтересованост Немачке, да се дође до јединства у меничним законима јасно се опажала и у самом раду Конференције. Тим су радом, могу слободно рећи, дириговали први изасланици немачки и француски уз припомоћ првих изасланика: холандског, талијанског, белгијског и швајцарског, али тако да се свуда осећала надмоћност Немачке.

Још пре састанка Конференције, њој је од ове диригујуће групе назначен за председника први изасланик холандски г. Асер. На првој седници, одмах чим је холандски министар спољних послова огласио да је Конференција отворена, устао је први изасланик швајцарски (он је и доцније обично чинио представке и предлоге за одлуке што је диригујућа група спремила) и предложио је г. Т. М. С. Асера, набрајајући све његове квалификације за то место. За главног секретара Конференције затим је предложен и примљен г. барон D. W. van Heeckeren, директор у холандском министарству спољних послова. Избор оба ова господина био је веома срећан. Г. Асер је са толико присебности, са таквом окретношћу и са толико такта руководио дебату у седницама Конференције да је то за дивљење код човека његових година (има више од 65 година), а г. Хекерен увек је са највећом љубазношћу и предусретљивошћу излазио на сусрет жељама делегата.

Пошто је извршен избор и осталих, нижих, часника, г. Асер је одмах поставио питање о реду и методу рада, које треба усвојити у пословима Конференције. Као што Вам је познато, Господине Министре, холандска је Влада много пре Конференције, уз сам позив на Конференцију, била послала и један срећени низ питања (questionnaire,) тражећи да јој се на њих пошље одговор. Ја сам се надао да је она образовала комисију којој ће предати те одговоре, те да ова још пре састанка Конференције састави један формални пројекат меничног закона, који ће Конференција на својим седницама узети у претрес и решење. Али тако није било, него су чланови Конференције на првом састанку, у место тог пројекта, добили по једну гломазну књигу под насловом: „Documents“ (документи), у којој су одштампани questionnaire и одговори на

њега који су први стигли (њих 17). Како би требала читава студија да се ти одговори прочитају, један с другим упореде и да се среде, изасланицима је дата још и по једна друга мања књига *Tableau synoptique des réponses au questionnaire* (сређени извод из одговора које су изасланства дала), у којој је изложена у врло кратком изводу садржина примљених одговора. Немачка је била у напред учила незгоде које морају настати због немања једне пречишћене сталне полазне тачке, па је она спремила и Конференцији поднела један формалан пројекат општег меничног законика. Тај немачки пројекат усвојила је по том и угарска делегација и од њега неправилна један нов (угарски) пројекат, уневши у немачки текст нешто измена и допуна. Најзад и белгиска делегација поднела је Конференцији Бриселски пројекат општег меничног закона. Али све то није могло помоћи: формални пројекат закона, који је ваљало саставити пре Конференције, морала је да израђује сама Конференција и на томе да изгуби врло много времена.

Г. Асер је предложио овакав ред и начин рада на Конференцији. Сва питања меничнога права која улазе у опсег међународног приватног права да се издвоје и предаду на проучавање једној особеној комисији: комисији за међународно приватно право. Сва пак остала питања, пошто су она у тесној вези једно с другим па их је тешко одвојити, да се претресу у седницама Конференције, и то најпре начелно, како би се одмах показале оне тачке на којима се мишљење разилази. Одмах затим да се Конференција подели у 5 секција, с тим да се у свакој претресу сва питања која су у у општој седници остала нерешена. Кад секције сврше свој посао, онда да се састави један централни одбор (*Comité central*), који ће имати за задатак да састави основицу за формални пројекат општег меничног законика и конвенције. У тај одбор да уђу: председници и известиоци свију секција, а да му председава председник Конференције. Овај је предлог његов примљен, али је доцније састав Централног Одбора у неколико промењен, јер је решено да у њега уђе још пет делегираних банкара и пет других изасланика које сам одбор буде одредио. На тај је начин Централни Одбор добио значај конференције, тако да је у ствари он имао да

претресе и реши све оно што је требала да реши Коференција, а ова после да његове одлуке само изгласа.

*

Прелазећи сада на сам рад Конференције, одмах имам да напоменем, да Конференција није на првом месту ставила себи у задатак: да изнађе и у облику закона формулише оне одредбе меничнога права које би биле теоријски најо-правданије, већ је себи као циљ поставила: да од супротних одредаба већ постојећих меничних законика одабере оне, односно којих би се, узајамним попуштањем, могла постићи сагласност што већег броја држава, нарочито оних које су важније у трговачком и политичком погледу.

Тих супротних одредаба у меничним законима — разлика у меничним правима — има, међутим, данас доста. Менична права се по њима могу поделити на три велике групе: француску, немачку и енглеску или англо-америчку. Закони француске групе, у коју групу долази и наш закон, узимају да се међу меничним потписницима заснивају специјални уговори, тзв. менични уговори, из којих потичу за њих извесна права и обавезе. Менично писмено (меница) и менична изјашњења пријем, преноси, менична јемства и т. д.) само су исправе о тим уговорима, који су, као строго формални, са њима везани пораздвојно. Због тога се по овим законима, поред исправе меничне, обраћа у извесној мери пажња и на правни посао из кога је та исправа потекла; то нарочито вреди за основни менични уговор — издање менице — и менично покриће, које је са тим уговором у најтешњој вези. Закони немачке групе, на против, гледају у меници само апстрактну обавезу за исплату одређене суме новца, а за правни однос, из кога је она потекла, неће ни да знају; о меничном покрићу у њима нема ни помена. Са те исте полазне тачке иду и закони англо-америчке групе, али они ипак одбацују строги формализам немачки, придржавајући се обзира правичности и корисности. То су основне разлике, које овим групама дају засебни тип, али поред њих има много ситни-јих и крупнијих, мањих и већих разлика, као што их има и међу законима једне исте групе. Француска група, по броју држава које јој припадају, стално опада, а Немачка непре-стано расте. У немачкој су групи, поред Немачке, још и ове

државе: Аустрија, Угарска, Русија, Италија, Швајцарска, Португалска, Румунија, Данска, Норвешка, Шведска и Бугарска, — дакле, државе чија територија износи укупно 8,126.450 □ километара а становништво 280.404.176 душа. Државе француске групе: Србија, Француска, Белгија, Шпанија, Грчка, Луксембург, Монако, Холандска, Пољска и Турска имају територију само од 1,517.533 □ километра и становништво од 93,356.777 душа. Англо-америчка група, коју састављају Енглеска и Северно-Америчке Сједињене Државе, још је мања од Француске.

Рад Конференције био је: у општим — пленарним — седницама Конференције, у седницама Секција и у седницама Централног Одбора. Он се дели у две фазе: прву, у којој је се ишло за тим да се утврде основна начела на којима ће се засновати општи менични законик, и другу, у којој је се имао за циљ израда формалног пројекта законског¹.

Ја ћу изложити сав тај рад.

А) Рад на основним начелима.

Најглавнија основна правила, односно којих је се имао на Конференцији постићи споразум па по том из њих саставити општи менични законик, изложила је државна комисија у Хагу за међународно приватно право у облику

¹ Напред сам изложио како је Конференција била састављена, а овде ћу да покажем какав је био састав Секција и Централног Одбора.

Секције су биле састављене овако: Секцију I састављали су изасланици Аргентине, Бугарске, Француске, Хајти, Норвешке, Салвадор и Швајцарске, а у њој је председавао изасланик Француске; Секцију II изасланици Немачке, Бразилије, Чили, Кине, Италије, Црне Горе, Русије и Сијама, а председавао је у њој изасланик Италије; Секцију III изасланици Коста-Рика, Данске, Енглеске, Угарске, Јапана, Холандске и Уругваја, а у њој је био председник изасланик Енглеске; Секцију IV изасланици Аустрије, Србије, Луксембурга, Мексике, Никарагве, Португалске, а председавао је изасланик Аустрије; Секцију V изасланици Северно-Америчких Сједињених Држава, Белгије, Шпаније, Парагваја, Шведске и Турске, а председавао је изасланик Белгије.

Централни Одбор састављали су изасланици: Немачке, Аргентине, Аустрије, Угарске, Белгије, Бразилије, Данске, Француске, Швајцарске, Турске, Енглеске, Италије, Луксембурга, Холандије, Русије и Шведске. Све су те државе имале у Одбору по једног изасланика, а: Немачка, Француска, Енглеска и Аустрија по два: једног обичног а другог стручњака банкара.

низа питања (questionnaire) и тај је докуменат холандска Влада послала државама и старог и новог света још у децембру месецу 1908 године, када их је први пут позвала на конференцију. Позване државе дале су своје одговоре на та питања, неке пре конференције, а неке (Србија, Кина, Чили, Аргентина, Бразилија, Хајти, Парагвај, Шпанија и Јапан) у првим седницама Конференције, а неке (Бугарска и Црна Гора) нису никако.

Та питања (36 на броју) прочитана су у 2, 3 и 4 седници Конференције у циљу да се односно њих најпре измене мишљења само у начелу, а детаљна је расправа резервисана за седнице секција. Али како су сва та питања била питања начелна и о њима начелни погледи већ били исказани у поднетим писменим одговорима, ова је начелна дебата у пленарној седници Конференције била сасвим излишна и чист губитак времена. Увиђајући то, највећи број изасланика није ни хтео узети учешћа у овој дебати. На тај начин на тим трима седницама Конференције није готово ништа ни расправљено нити решено.

Иста ова питања била су предмет расправљања и у седницама секција и Централног Одбора. Своја решења о њима секције су изложиле у извештајима Централном Одбору, а Централни Одбор у своме извештају Конференцији. Ја ћу овде изложити одлуке, које је о тим питањима, на основу решења секција, донео Централни Одбор. Пошто су оне у главном послужиле за основицу усвојеноме пројекту општег меничног закона, ја ћу их овде изнети у њиховоме дословном тексту на српском језику, упоређујући их са нашим данашњим законом, а за оне, које су нове за нас, дајући разлоге који су ме побудили да их усвојим у седницама Конференције.

I Одлуке (резолуције) Централног Одбора.

ГЛАВА I

О издању и о форми вучене менице.

Чл. 1.

Вучена меница мора да садржава:

1. Означење да је меница. То се означење мора написати у самом тексту исправе на језику на коме је и она састављена;
2. Безусловни налог да се плати одређена сума новаца;

3. Име оног који има да плати;
4. Време кад ће се исплатити;
5. Место где ће се исплата извршити;
6. Име онога коме се има платити;
7. Место и дан издања менице;
8. Потпис издатеља.

Али свакој је држави остављено право да у своме закону пропише да и само назначење „по наредби“ даје исправи карактер менице кад у овој није изрично назначено да је меница.

Меница се може повући како с једног места на друго тако и на исто место. Није нужно да се у њој назначи у чему је вредност примљена.

Као што се види, овде се прописује за вучену меницу готово она иста форма која је прописана у § 80 нашег трг. законика.

Разлика је само у томе, што по нашем закону меница мора увек да гласи на наредбу. (да испред имена ремитента садржи т. зв. назначење или клаузулу „по наредби“), а по овом тексту (тач. 6) не мора, него се може издати и без тога назначења. Али и онда кад се испред његовог имена не назначи „по наредби“ ремитент је овлашћен да меницу даље пренесе путем меничног преноса, пошто се то право преношљивости код менице увек претпоставља кад год се нарочито не искључи изричним назначењем у тексту њеном. Наш је трговачки законик на овом месту застарео и не одговара више привредним потребама, јер он искључује непреношљиву меницу (Rektawechsel), која је у извесним приликама врло корисна. Због тога сам и ја пристао на ову измену данашњег законодавства.

Разлика је даље и у томе, што се по овом тексту примљена вредност (валута) не сматра као нужни саставак менице, а по нашем закону меница не би вредила без назначења те вредности. Ја сам и за ту измену дао свој глас, јер је и у науци нашег меничног права неподељено мишљење да правилно схваћена природа менице не захтева то назначење и да је оно само једна гола фраза која може изазвати неважност менице ако се погрешно напише.

Те две одредбе нису наишле на отпор ни код других делегација, али питање: мора ли се у меници изрично назначити да је меница? поделило је Конференцију на два непомирна табора. Једне су делегације одсудно тражиле то назначење, а друге су га још одсудније одбијале. Г. Лион-

Кан, у извештају, који је од стране Централног Одбора поднео Конференцији, врло је јасно и кратко изложио разлоге и једне и друге стране овим речима: „Апсолутна афирмативна солудија, коју је усвојила немачка Wechselordnung и за њом закони који су по њој израђени (угарски, швајцарски, скандинавски и т. д.) правда се врло јаким обзирима. Изричним назначењем на меници да је то меница скреће се њеним потписницима пажња на шта се потписују. Изгледа да је то потребно због особених и строгих прописа који важе за меницу. Али против тог система истакнути су приговори од две врсте. Једни му пребацују да ствара нов узрок за неважност менице, пошто не признаје за меницу ону исправу која не садржи изрично назначење да је меница и ако та исправа иначе садржава све друге битне саставке (означења) који потичу из саме природе менице. Овај други систем усвојен је у Енглеској и у Северно-Америчким Сједињеним Државама. Други, и ако не поричу добре стране немачком, угарском, швајцарском, скандинавском и т. д. систему, ипак напомињу да би било врло тешко, ако не и немогућно, изградити да менично означање усвоје и оне државе које га данас не прописују. Ни помислити није, да се у тим земљама измене прастари обичаји о томе, обичаји за које интересовани кругови изјављују да су њима потпуно задовољни“. Ја сам био за то, да се означање менично (менична клаузула) усвоји као битни саставни део менице, јер је то тако данас по нашем закону и јер сматрам да је то означање корисно пошто се по њему меница може лако и сигурно да распозна у сваком случају и да се одвоји од исправа које су јој по свом облику и слогу сасвим сличне, као што су н. пр. чек и трговачка упутница која гласи на новац. Али кад сам увидео да у том смислу не може бити никако споразума, пошто су делегати: француски, енглески и белгиски били одсутно противни да се означање менице усвоји, ја сам у секцији пристао и на то: да се у томе свакој држави оставе одрепене руке да се реши свака како хоће. На тај би начин била одржана код нас наша данашња одредба, али би пропало изједначење форме менице, што је јако за жаљење, јер, кад би се и на тој тачци могао постићи споразум, меница би у погледу своје форме била у целом свету више мање једнака, те не би више било сукоба закона у форми њеној. Горе из-

ложена у тексту одредба усвојена је у Централноме Одбору као нека средина. Њу је предложио изасланик швајцарски као неку новину и за њу је добио много комплимената, али она је стара ствар јер је налазимо у последњем ставу чл. 4 антверпенског пројекта. И она у главном оставља данашњу подвојеност. На њу сам пристао прво с тога, што полази са гледишта које заступам: да се у меници мора ставити неки сигуран знак по коме се она може лако разликовати од осталих њој сличних исправа (по овој одредби као такав знак јесте, или изрично означање да је меница, или клаузула „по наредби“), а друго зато, што се њоме унеколико ограничава противан систем, јер се по њој у оним државама, које не усвоје меничну клаузулу, непреношљива меница (Rektawechsel) и меница на доносиоца могу пуноважно издати само тако ако се у њима изрично назначи да су меница, те ће бар код те две врсте менице бити свуда потпуне једнообразности у погледу форме и најзад треће зато, што се надам да ће се доцније доћи до уверења како је све једно хоће ли се меница обележавати клаузулом меничном или клаузулом „по наредби“ кад се већ мора обележити једним од та два знака, па да се један од њих два одбаци и на тај начин да се постигне потпуно изједначење форме менице.

Чл. 2.

Свака вучена меница, и онда кад није изрично повучена на наредбу, може се на другога пренети меничним преносом, изузимајући само случајеве предвиђене у чл. 3.

Она се може издати на наредбу самог издатеља.

Њу издатељ може повући на себе самог. У том се случају сматра за сопствену меницу и не може бити на наредбу самог издатеља.

Она се може издати за туђ рачун.

Све се ове одредбе налазе у данашњем нашем закону. Тако: она из првог става ове резолуције налази се у § 108, она из другог става у тач. 3 § 80, она из трећег става у тач. 7 § 80 и најзад ова из последњег става у § 82 трг. законика. Код вучене — сопствене менице отпада *distantio loci*, која је по нашем закону битни саставни део код те врсте менице. Таква је меница у нас ретка; њоме се служе нарочито банке, које ју повлаче на своје филијале. Вучена — сопствена меница, која би имала да се плати у месту где је издана, јесте у ствари сопствена меница и без употребе.

Чл. 3.

Меница се може издати и тако да се исплати доносиоцу њеном. Али свакој држави уговорници оставља се право, да такве менице прогласи за неважеће ако су на њеном земљишту издате, авализиране, примљене или се на њему имају исплатити, без обзира на то имају ли се исплатити по виђењу или иначе.

Издатељ може забранити да се меница преноси, ставивши у њој речи „не по наредби“ или други какав израз који то исто значи. У таквом случају она се може пренети на другога само путем уступлења и са обичним његовим дејствима.

Одредбе ове резолуције за нас су сасвим нове. У првом ставу реч је о меници на доносиоца, а у другом о непреношљивој меници (Rektawechsel). На Конференцији ова друга врста менице усвојена је тако рећи без речи, а она је прва била предметом живе дискусије, па ипак односно ње није се могло доћи до споразума, него је остало: да свака држава самостално определи хоће ли на својој територији признати ту врсту менице.

Меници на доносиоца чине се многе замерке. Тако, пре свега, наводи се да сâм њен постанак не пружа довољно сигурности. Менице које гласе на одређено лице издају се у стварним и солидним пословима, а менице на доносиоца само да дође до новца. Даље се наводи, да се у таквој меници (т. ј. на доносиоца) прикрива какав прљав посао: зеленашка позајмица, превара, насиље и т. д. у коме поверилац жели да утре свој траг па се врло згодно скрива иза израза „доносилац“. Осим тога, меница на доносиоца не може да има тако лаку и сигурну циркулацију као меница која гласи на одређено лице. Она се, истина, формално, лакше преноси, јер се њено преношење врши простом предајом из руке у руку (традицијом), али у материјалном погледу меница на одређено лице далеко је надмаша, јер та меница са сваким даљим преносом и новим потписом добија ново јемство да ће о року заиста бити исплаћена па због тога у свом току наилази на све лакши пријем, докле, међутим, меница на доносиоца у погледу те сигурности да ће о року бити плаћена остаје увек како је била кад је издата. Због тога њу новчани заводи врло нерадо и примају у есконт. Четврто, меница на доносиоца, кад је изда каква велика банка, врло лако може да се изметне у новчаницу и да конкурише правим новчаницама. Када се пак изда да се исплати одмах по виђењу, она

и по форми својој има изглед врло сличан новчаници. Ако је још то сопствена меница (или вучена — сопствена), онда између ње и новчанице ни с формалне стране нема никакве разлике (или је разлика врло незнатна). Међутим, издавање новчаница готово свуда је дато у повластицу само једној одређеној банци, па се ни због тога меница на доносиоца не може примити. Пето, код менице на доносиоца врло лако може бити злоупотребе. Пошто се за њеног сопственика сматра онај у чијим се рукама налази, код ње је врло тешко помоћи се у случају губитка, крађе, проневерења депозита, плјачке при напрасној смрти, прикривања пред отварање стечаја и т. д. Ето то су, у главном, махне које се приписују тој врсти менице. Али, с друге опет стране, меница на доносиоца има велику особину да постоји и то да постоји у највећим трговачким земљама: у Енглеској и Северно-Америчким Сједињеним Државама, као и да се Белгија и Француска јако за њу заузимају. На конференцији у Антверпену она је примљена, истина с незнатном већином гласова, али (што је врло важно) на неодступан захтев трговачких представника.

Ја сам на Конференцији био против ове менице, и то из ова два разлога. Прво, што по данашњем нашем закону меница на доносиоца не постоји, нити се, колико је мени познато, у нашој трговини осећа каква потреба за њом. Друго, што би, бојим се, наш свет ту меницу употребио само онако како се она до данас показала штетна, нарочито наши зеленаши. У осталом, ако по чем и код нас коме затреба меница на доносиоца, он је може лако створити; истина само посредним, околичним, путем, Кад повуче меницу на сопствену наредбу и на њеној полеђини стави бланко-пренос, он је тиме у ствари издао меницу на доносиоца. Када то већ може да буде, онда се са свим природно поставља питање: Зашто да не примимо и меницу на доносиоца сасвим отворено написану? То је питање често стављао и председник Конференције г. Асер. На то питање може се дати овај одговор. Бојимо се махна те менице, па нисмо ради да је сваки уме написати. Даље, меница на доносиоца мора таква остати у целој својој циркулацији (јер се не може допустити, а и Конференција је се у том смислу изрично изјаснила, да је ко од њених доцнијих сопственика накнадно, својим меничним преносом, преобрати у исправу на наредбу, пошто би он тим својим чином по-

горшао положај трасанта и акцептанта) док се меница на сопствену наредбу са бланко-жиром доцније може испуњеним преносом преобратити у исправу на наредбу и на тај начин пресећи њен оптицај у својству менице на доносиоца. Може бити да је моје мишљење односно ове менице погрешно, али ипак, после дугог колебања и предомишљања, ја сам нашао да је паметније да својим гласом не потпомажем на Конференцији поборнике те врсте менице.

Непреношљива меница корисна је у много случајева. Тако, она се издаје када акцептант не жели да меница с његовим потписом иде далеко јер је рад да очува свој кредит. Она се издаје и онда кад акцептанат има, или се нада да ће имати, о року плаћања да истакне према ремитенту извесне приговоре. Она се издаје и када се даје повериоцу као гаранција за позајмице које се од њега намеравају узети до суме на коју она гласи и т. д.

Скрећем пажњу и овде, да ове две менице (меница на доносиоца и непреношљива меница) морају у свима државама без разлике имати једнаку форму, пошто морају садржавати изрично назначење да су меница.

Чл. 4.

У вученој меници, која се има исплатити одмах по виђењу или на одређено време по виђењу, издатељ може назначити да сума у њој означена носи камату. У свакој другој меници означење камате сматра се као и да није написано.

У меници треба да се назначи и каматна стопа, а ако се то не учини платиће се пет од сто камате.

Камата тече од дана кад је меница издана, осим ако је друкчије уговорено.

И ова је одредба за нас нова, јер по данашњем нашем закону код меница се камата не може никако уговорити. То је начело, као што се види, задржано и у овој резолуцији, а само је учињен изузетак за менице по виђењу, како за обичне тако и за оне на одређено време. То је учињено због тога, што су сви технички чланови — стручњаци банкари — изасланства великих држава изјаснили се, да је тако потребно у прекоморској трговини. Ту постоји трговачки обичај да цену послате робе извозници наплаћују средством меница по виђењу (документне трате) тек онда кад се роба преда купцу. Оног дана, кога је цена утврђена и меница

издата, још се не зна колико ће се дана роба задржати на путу, да би се и камата за то време могла урачунати у меничну суму.

Овом се резолуцијом расправља и данас спорно питање о дејству неупутног означања камате у меници. Њоме се сасвим са разлогом усваја немачко решење: да камата отпада а да меница важи.

Чл. 5.

Ако је у меници сума написана и писменима и цифрама, вредеће само она која је написана писменима.

Кад је написана више пута и то или писменима или цифрама, тада ће вредети она сума која је мања.

Ове одредбе у нашем закону нема. За њу је довољно рећи само то, да је потребна и сасвим оправдана.

Чл. 6.

Исправа, у којој не би било ма којег од означања побројаних у члану 1, неће се сматрати као меница.

Али ипак вредеће по изузетку ове менице; и то: меница у којој није назначен дан кад се има исплатити: та ће се меница сматрати као меница по виђењу; меница у којој није означено где ће се исплатити: та се меница има платити у месту становања трасатовог ако је то место изрично у меници назначено или се може поуздано одредити по тексту саме менице. Меница, у којој није означено место где је издана, сматраће се, под тим истим условима, да је издана у месту становања трасатовог.

Ова одредба није за нас сасвим нова. Оно што је речено у првом ставу ове резолуције налази се у § 81 нашег трг. законика; а наређење о меници, у којој није означено место плаћања, у тач. 8 § 80 истог законика. Наређења о меници, у којој није назначен дан плаћања или дан издања, нова су. Она се, међутим, правдају сама собом, па мислим да нисам погрешно кад сам их примио.

Чл. 7.

Ко се на меници потпише као пуномоћник нечиј обавезан је он сâм, ако није имао права да представља то лице или ако прекорачи границе дате му власти.

Ова одредба о лажном пуномоћнику (*falsus procurator*) позајмљена је из немачке Wechselordnung (чл. 95). Она, истина, не одговара у свему принципима права, али има ту

добру страну да осигурава циркулацију меничну, сузбијајући неовлашћено потписивање меница.

Чл. 7 а.

Ако се на меници налазе потписи лица која нису способна да се обавежу, онда то неће имати никаквога утицаја на важност обавеза других потписника те менице.

Ова резолуција садржи једно од најважнијих начела меничнога права које у нашем закону није формулисано како треба (§§ 78, 79, 83, 84 и 91 трг. зак.), — на име, начело о самосталности меничних обавеза. Од менице не би могло бити ништа када би неважност обавезе једнога потписника њеног повлачила за собом неважење и свију осталих обавеза, јер у таквом случају нико не би пристао да меницу прими (есконттира) докле се год поуздано не увери да сви потписи на њој вреде. У овој одредби то је начело постављено с погледом на неспособност обвезника, а доцније оно ће бити поновљено и с погледом на неистинитост потписа меничних потписника.

Чл. 8.

Издатељ јемчи да ће меница бити примљена и о року исплаћена. Он може себе ослободити одговорности за пријем.

Али назначење, којим би се ослобођавао одговорности и за исплату, сматраће се ни да није написано.

Ова одредба постоји и у нас: први њен став налази се у § 88 трг. зак., а друга два става опште су усвојена у теорији нашег меничног права а тако исто стално се примењују и у нашем правосуђу.

Чл. 9.

Меница се може повући да се плати у месту становања трасатовог а у домицилу кога трећег. Она се тако исто може издати да се исплати у ком другом месту.

У њој се може означити лице које је овлашћено да је исплати у случају нужде. Издаатељ може исто тако изрично назначити лице које ће моћи меницу примити у случају нужде.

У овој резолуцији реч је о домицилираној меници, даље, о домицилијату, који може бити назначен у самом месту становања трасатовог; и, најзад, о адресату у нужди, било за исплату било за акцепт. О томе ми имамо наређења, и то: о домицилираној меници и домицилијату у §§ 82 и 93 трг.

зак., а о адресату у нужди или по потреби има помена у § 150 истог закона.

Чл. 10.

Издатељ је дужан да изда ремитенту, на захтев, више примерака менице. Трошкове око тога платиће ремитент.

Сви примерци морају бити потпуно једнаки и сваки се мора означити текућим редним бројем у самом тексту менице; што ако се не учини сваки се примерак сматра као засебна меница.

Овакву одредбу имамо у последњој реченици тач. 8. § 80 трг. законика.

Чл. 11.

Кад се меница исплати по једном примерку, престају одмах важити и сви остали њени примерци који нису примљени. Није нужно да се нарочито назначи како се исплатом једног примерка поништавају сви остали.

Против преноситеља, који је једном истом лицу пренео све примерке, тужба за накнаду може се подићи само на основу свију тих примерака, осим кад притежатељ да гарантiju за губитак накнаде који услед тога наступа за тога преноситеља према ранијим преноситељима и према издатељу.

Преноситељ, на против, који је примерке пренео разним лицима, а тако исто и доцнији преноситељи, одговарају по свима примерцима који им при исплати не буду враћени.

Сваки преноситељ може захтевати да му се изда више примерака. У том циљу он треба да се обрати свом непосредном преноситељу, који је дужан дати му своје име и употребити своје старање да може дејствовати против даљег преноситеља, док, идући тако од једног до другог преноситеља, не доспе до издатеља. Преноситељи су дужни ставити своје преносе на новим примерцима. Трошак који се учини за издање нових примерака, пада на терет притежатеља који је примерке захтевао.

Чл. 12.

Кад се примерак пошаље на пријем, онај који га је послао треба, при преносу осталих примерака, да на њима назначи име онога код кога се налази послати примерак. Овај последњи дужан је да тај примерак изда законом притежатељу другог примерка.

Ако то не хтедне учинити, притежатељ може подићи тужбу за накнаду тек онда кад издејствује да се протестом утврди да му није издат примерак који је послат на пријем као и да се пријем или исплата није могла добити по другом примерку.

Резолуцију чл. 11 имамо у §§ 123, 124 и 129 трг. зак., а ону чл. 12 немамо у закону, али је она усвојена у теорији нашег меничног права.

Чл. 13.

Сваки притежатељ менице има права да од ње изда преписе. У препису треба меница да се препише од речи до речи са преносима и свима

другим изјашњењима која се на њој налазе; у њему треба и то назначити где се он завршава.

Препис се може пренети на онај исти начин и са истим дејствима као и оригинал.

У препису треба означити у кога се налази оригинална исправа.

Ако то лице не хтедне је издати законитом притежатељу преписа, овај последњи моћи ће подићи тужбу за накнаду против лица која су препис пренела, тек пошто издејствује да се протестом утврди како му оригинал није издат, не губећи притом, ако има места, право да тражи накнаду штете од држаоца оригинала.

У данашњем закону немамо никако одредбе о прописима менице. Али у теорији нашег меничног права у опште је усвојено све ово што се излаже у овој резолуцији.

ГЛАВА II

О преносу (жиру).

Чл. 14.

Пренос треба да се напише на меници или на листу који је уз њу додат (додатку) или на препису менице. Њега треба да потпише преноситељ.

Пренос вреди и онда кад у њему није именован нови притежатељ менице, или кад се преноситељ ограничи само на томе да се потпише на полеђини менице, на додатку или на полеђини преписа (го — бланко — пренос).

Пренос, стављен на меници која гласи на доносиоца, вреди само као менично јемство дато за издатеља.

Пренос на доносиоца нема на меници никакве вредности.

Исто је тако без вредности и пренос само једног дела меничне суме.

Пренос не може бити услован, а услов који се у њему забележи сматра се као ни да није написан.

Меница се може пренети и на самог трасата, примио он меницу или не примио, а тако исто на ранијег преноситеља или на издатеља. Они је могу пренети даље.

Ова резолуција обухвата много одредаба. Неке од њих ми имамо у нашем Трговачком Законику, а неке су за нас нове. Тако, имамо: одредбу 1-ог става ове резолуције у §§ 108, 109 и 112 трг. зак., а одредбу 2-ог става у § 110 истог закона. Одредбе 3-ег и 4-ог става резолуције нове су за нас. Њихов је циљ, да скуче циркулацију менице на доносиоца, што је, као што сам напред показао, потпуно оправдано. Одредбе 5-ог и 6-ог става, истина не постоје изрично написане у нашем Трг. Законику, али и њих теорија нашег менич-

ног права признаје. То исто вреди и за одредбу последњег (7-ог) става.

Чл. 15.

Преносом прелазе на новог притежаоца сва права која истичу из менице.

Преноситељ јемчи да ће меница бити примљена и исплаћена, осим ако се у преносу друкчије назначи.

Одредба првог става ове резолуције налази се у § 108 нашег Трг. Зак. а одредба 2-ог става у § 116 истог закона.

Чл. 16.

Лица, по меници обавезана, могу истаћи њеном притежатељу само ове приговоре:

1. приговоре који им непосредно припадају наспрам притежатеља;
2. приговоре који истичу из текста саме менице;
3. приговоре који имају ослонца у одредбама општег меничног закона или у каквој посебној одредби националних закона на које он упућује;
4. приговоре основне на неспособности потписника.

Али када је нови притежатељ несавесан, обавезници му онда могу истаћи и оне приговоре које би могли употребити наспрам ранијег притежатеља.

Начине доказивања приговора, који се могу истаћи према притежаоцу, одређују национални закони.

Овим последњим законима припада да одлуче и то, да извесна средства, ако их обавезници истакну притежатељу, њих не ослобођавају плаћања, него им само дају право да од притежатеља траже да им врати натраг оно што су му морали платити.

Одредбе ове резолуције усвојене су све у теорији нашег меничног права. У Трг. Законику нису изрично формулисане.

Чл. 17.

Кад је пренос написан непопуњено (бланко), онда притежатељ може:

1. ставити више потписа преноситељевог испуњени пренос на своје име;
2. ставити такав пренос на име другог ког лица;
3. предати меницу коме трећем лицу не стављајући свога потписанити исписујући испуњени пренос;
4. пренети меницу даље средством неиспуњеног (бланко) преноса или средством испуњеног преноса који гласи на име кога другог лица.

И ова резолуција садржи одредбе којих нема изрично формулисаних у нашем закону али постоје у теорији нашег меничног права.

Чл. 17 а.

Преноситељ пренашање менице сматра се као њен законити сопственик кад се та његова сопственост утврђује непрекинутим низом преноса; то и онда кад је последњи пренос неиспуњен (бланко).

Кад иза неиспуњеног преноса долази други пренос, онда се претпоставља, да је онај што је ставио тај доцнији пренос, прибавио меницу по неиспуњеном преносу.

И за ову резолуцију вреди примедба коју сам ставио уз ону што је пред њом.

Чл. 18.

У преносу се може означити лице које ће меницу примити или исплатити у случају нужде.

Пренос се може извршити без јемчења да ће меница бити исплаћена о року, осим ако је преноситељ у исто време и издатељ менице (меница вучена на сопствену наредбу).

У њему може бити забрањено новом притежатељу да меницу пренесе даље. У таквоме случају преноситељ не јемчи онима којима се меница буде уступила.

У њему може такође назначено бити, да притежатељ у случају непријема или неисплате не мора изискати протест за доказ тога.

Назначења, који се у пренос уметну, имају дејства само наспрам преноситеља у чијем се преносу налазе.

Одредбе 1-ог, 2-ог, 4-ог и 5-ог става ове резолуције постоје у теорији нашег меничног права, а одредба 3-ег става за нас је сасвим нова. Она је у вези са непреношљивом меницом о којој сам раније већ говорио.

Чл. 19.

Кад се у преносу налази назначење „вредност за наплату“ „вредност у наплату или у пуномоћству“ притежатељ по таквом преносу сматра се као пуномоћник преноситељев.

Такав притежатељ може да врши права која истичу из менице. Али он може меницу пренети само у пуномоћство.

Обавезници менични могу томе притежатељу истаћи само приговоре које би могли употребити наспрам његовог преноситеља кад не би било преноса у пуномоћство.

Одредбу ове резолуције имамо у неколико у § 111 Трг. Зак. а у њеној потпуности имамо је у теорији нашег меничног права.

Чл. 20.

Кад се у преносу налази назначење „вредност у јемству“, „вредност у залози“ или ма какво друго назначење које означаје залагање, притежатељ по таквом преносу сматра се као заложни поверитељ.

Он може да врши сва права која истичу из менице, али меницу може да пренесе само у пуномоћство.

Обвезници му могу истаћи само приговоре које би могли употребити наспрам његовог преноситеља, изузимајући случај несавесности.

Националним законима остављено је право да не усвоје пренос у залогу.

У нашем меничном праву данас не постоји ова врста меничнога преноса. И на самој Конференцији је било мало њих који су пристајали на тај пренос, али на заузимање изасланика држава у чијим законима он постоји, у Централном Одбору је најпре било решено, да се тај пренос не регулише у општем меничном закону већ да се остави националним законима, који га буду усвојили, да га сваки одреди како хоће; али доцније се од тога одустало и усвојен је текст који је у овој резолуцији.

Ја сам био противан томе преносу, јер он није у нас у употреби те за нас и нема практичне вредности.

Чл. 21.

Пренос, који је на меници написан после рока плаћања, има иста правна дејства као и пренос пре рока. Али ако је такав пренос на меници написан тек пошто је већ издат протест због неисплате или пошто је протекло време за исти прописано, он се тада сматра као обично уступљење, о коме важе прописи Грађанскога Права.

У нашем Трг. Законику ми имамо две одредбе: §§ 113 и 114, о преносу менице после рока плаћања. Ту се чини разлика: је ли меница пре преноса била протестована или није. Ако није, преноси после рока имају карактер меничних преноса потпуно онако исто као и преноси пре рока, а ако је, на против, по меници већ био изискат протест због неисплате, преноси, који су дошли после тога протеста, нису менични преноси него су обична грађанска уступљења. Одредбе ове резолуције прописују то исто, али само као менични пренос признају још и пренос после рока, који је на меници написан у току времена одређеног за изискање протеста, без обзира на то што протест доцније није изискан. Разлог за ово проширење био је у томе, што се меница често пута преда новом притежаоцу тек уочи или на сам дан рока плаћања, па је због тога и право дати му могућности, да је и он може менично пренети све док не протече време за изискање протеста.

ГЛАВА III

О пријему.

Чл. 22.

Притежатељ је овлашћен да меницу, до рока плаћања, поднесе на пријем трасату. Њу може поднети на пријем и прост држалац њен.

Она се ради пријема има поднети у месту становања трасатовог. Као такво сматра се место које је у меници назначено покрај имена трасатовог.

Пријем се може захтевати само радног дана.

Одредбе ове резолуције истина нису у нашем Трг. Законику изрично формулисане, али оне су опште усвојене у теорији нашег меничног права.

Чл. 23.

У свакој се меници може назначити, да се она мора поднети на пријем или да се пријем мора изискати у извесном року. У овом последњем случају, ако последњи дан рока за поднашање на пријем буде празник, меница се може поднети првог идућег радног дана.

Исто тако, у свакој се меници може назначити да се не сме поднети на пријем пре извеснога дана. Али забранити сасвим да се поднесе на пријем допуштено је само у меницама које нису домицилиране.

Сваки преноситељ може унети у свој пренос назначење којим се новом притежатељу ставља у дужност да меницу поднесе на пријем. Али преноситељу није допуштено да у свој пренос унесе назначење „без пријема“, ако је се меница пре тога могла поднети на пријем.

Назначење којим се забрањује поднашање на пријем није допуштено код меница које се имају платити за одређено време по виђењу.

Сва назначења, која су забрањена овим чланом, сматрају се као ни да нису написана.

Одредба првог става ове резолуције усвојена је у теорији нашег меничног права. Исто је тако усвојена и одредба другог става у колико се тиче забране поднашања менице на пријем пре извесног рока. Остале су одредбе за нас нове.

У домицилираним меницама не допушта се безусловно забрањивање пријема зато што би се код тих меница могле са тим чинити злоупотребе. Разлог пак што је такво искључивање пријема забрањено код меница које се имају платити у одређеном року по виђењу јесте у томе, што код њих рок ни почети не може да тече докле се не изврши поднашање на пријем.

Чл. 24.

Пријем треба да се стави написмено на самој меници. Он се означава речи „примљена“ или ма којом другом која то исто значи, а потом има да дође потпис трасатов. И сâм трасатов потпис, ако је стављен на лицу менице, вреди као пуноважан пријем.

Уз пријем се не мора означити и дан кад је он на меници написан. Али код меница које се имају платити за одређено време по виђењу поред пријема се има да назначи и дан кога је меница поднесена на пријем.

Пријем који је написан на додатку менице или на препису менице или на особеном акту не повлачи за трасата меничну обавезу.

Овом се резолуцијом одређује форма пријема готово онаква иста као што је одређена § 92 нашег Трг. Законика.

У првом ставу се пречишћава питање: како се има разумети гô потпис трасатов? То питање било је за неко време спорно код наших судова.

У последњем ставу искључује се пријем на додатку меничном и ако се он сматра за пуноважан кад се у испуњењем свом облику стави на полеђини менице. Како је менични додаток само једно вештачко продужење полеђине менице, то је и логичан закључак да и на њему треба одобрити акцептирање менице исто онако како се одобрава на осталој полеђини менице. Разлог који се наводи против тога јесте овај: менични се додаток може случајно или намерно одлепнити од менице и са њим упропастити се и пријем менице који се налази на њему, те због тога се „том важном елементу меничном“ мора дати сигурније место. Али тај разлог, бар како мени изгледа, не вреди много. Јер, пре свега, на меничном се додатку, с његове предње стране, увек копира меница уз коју се он додаје, па се због тога не треба плашити да ће га ко намерно одлепнити и затим прилепити уз другу меницу са већом сумом. Исто тако не треба се плашити да ће се он ненамерно одлепнити и затурити, јер се легитимација притежатеља, која долази из преноса што се налазе на меничном додатку, неразлучно је везана за тај додаток, па ће они и хтети и умети чувати тај важни докуменат за њихово право. Друго, ако одиста при свем том има какве велике несигурности за акцепт кад се он налази на додатку меничном, онда та иста несигурност постоји исто тако и за меничне преносе и менична јемства, који су исто тако „важан елеменат менични“, па би са горњег разлога и

њих требало уклонити са тако несигурног места као што је менични додаток.

Код наших судова било је дуго време спорно питање: да ли се за важност пријема тражи да трасат поред свог потписа напише својеручно и саму реч „примљена“. Да би отклонио у будуће сваку неизвесност односно тога, ја сам у општој седници Конференције поставио то питање известиоцу г. Лиону-Кану, додајући уједно своје мишљење да трасат не мора својом руком написати ту реч. То је потврдио и г. Лион-Кан.

Чл. 25.

Пријем не може бити услован, али се може ограничити само на један део меничне суме.

Сваку другу измену, која би пријемом била учињена у оном што је у тексту менице назначено, притежатељ може сматрати као одбијање пријема. Али ипак прималац је одговоран онако како се пријемом обавезао.

Ова резолуција одговара § 94 нашег трг. зак. Разлика је између њих само у томе, што по нашем закону пријем којим се без икакве измене не би усвајао менични налог, не важи *никако*, па следствено у таквом апсолутно ништавном пријему нема никакве обавезе за пријемника. Одредба, која је садржана у овој резолуцији, одговара свакојако много више потребама практичног живота.

Чл. 26.

Кад издатељ значи у меници као место плаћања такво место у коме трасат не обитава, а не одреди ни лице које ће за трасата да плати, трасат је тада дужан да у пријему значи ко ће меницу платити. Ако ни он то не учини, исплата се има извршити у месту обитавања примчевог.

Ако се меница има да плати у месту обитавања трасатовог, овај може у пријему, место оне адресе која је у меници означена, за исплату назначити другу у том истом месту.

Ова се резолуција односи на домицилирану меницу, о којој је реч у § 93 нашег трг. законика. Она је позајмљена из немачке меничне уредбе (чл. 24), истина са неким изменама.

Чл. 27.

Трасат, кад му се меница поднесе на пријем, дужан је да саопшти притежаоцу свој одговор првог радног дана по оном кога му је меница поднета.

Притежатељ није дужан да меницу преда трасату у руке.

Овакву одредбу ми имамо у § 95 нашег трговачког законика.

Чл. 28.

Трасат, кад на меници напише свој пријем, нема више право да га пребрише чим написмено извести притежаоца менице или његовог пуномоћника или ма кога потписника да је меницу примио, или чим меницу да из руке.

Ова резолуција садржи за нас нову одредбу, јер по нашем закону трасат је господар свога пријема све док меницу не изда из својих руку.

Чл. 29.

Трасат се својим пријемом обавезује да меницу о року плати њеном законитом притежатељу.

Ако меницу не буде платио, трасант има право да га на основу менице непосредно тужи суду.

Ова резолуција одговара § 91 нашег трг. законика.

Чл. 30.

Сматра се да је трасат одрекао да меницу прими, осим случаја кад он то изрично изјави, јоште и онда кад на меници не стави свој пријем првог радног дана после оног ког му је поднета на пријем, као и онда кад је пријем пребрисао још док је имао то право (чл. 28), и, најзад, кад је пријемом изменио што год од оног што је у меници назначено (чл. 25).

Ова одредба истиче као природна последица из извесних одредаба, са којима смо се раније већ упознали.

Чл. 31.

Одрицање пријема утврђује се актом који се зове протест због непријема.

Тај се протест може, на основу прописа националних закона, заменити изјавом трасатом да меницу неће да прими, написаном на меници и потписаном од трасата, али та изјава вреди само тако ако је прописно пријављена власти.

Притежатељ је дужан да о непримању менице извести свога преноситеља за два дана од кад је пријем одречен. Овај преноситељ има дужност да о томе извести свога преноситеља, и, идући тако даље све до издатеља. Наредбе чл. 65 вреде и за ове извештаје.

Ова резолуција одговара § 89 нашег трг. законика.

Чл. 32.

Притежатељ, кад изиште протест због непријема, има право да подигне тужбу против преноситеља, противу издатеља и осталих потписника, било посебице против свакога, било скупа против свију.

Он може том тужбом тражити:

1. суму која је у меници означена, по одбитку есконта, који ће, срачунати по својој вољи, било по званичној стопи есконтној било по стопи тржишној, која буде у месту где он станује оног дана кога је тужбу поднео;

2. трошкове које је имао око протеста и извештаја прописаних у чл. 31;

3. трошак за нову меницу, ако је буде повукао;

4. комисион, рачунајући га по једну шестину од сто.

По § 90 нашег трг. зак. у оваком случају, т. ј. кад се протест због непријема покаже, преноситељи и издатељ *дужни су* притежатељу непримљене менице дати само *обезбеђење* да ће се меница на одређени у њој рок платити с трошковима протеста и курса. По овој пак резолуцији они према притежаоцу непримљене менице стоје у далеко строжој обавези, а то је: да му меницу одмах исплате, не чекајући да дође одређени рок. Данашња наша одредба теоријски је исправнија, али ова је практичнија. Јер, одиста, менични се потписници обавезују да ће се меница платити тек о року. То је њихова главна обавеза, а споредна је, да ће трасат осигурати ту исплату својим пријемом. Због тога је и логично, да се, у случају кад трасат меницу не прими, кад се дакле не испуни поменута споредна обавеза регресних меничних обвезника, од њих тражи испуњење само те обавезе, т. ј. сигурна гаранција, н. пр. јемство сигурног трећег лица, које ће заступити пријем, а не да се одмах захтева извршење главне обавезе, за коју иначе треба сачекати да дође уговорени рок. Али ова наша данашња одредба има ту незгодну страну, што даје маха спору односно довољности понуђеног јемства или иначе другог осигурања. Трговини је, међутим, потребно да се са меничним потраживањима, која се још одмах у почетку показују као сумњива, што пре пречисти. С тога разлога и ја сам примио ову нову одредбу; ја се надам да ће се, кад она ступи на снагу, у нас боље пазити на какве се менице ставља потпис.

Чл. 33.

Преноситељ, који је дао накнаду за непримљену меницу, може тражити од претходника, који према њему стоје у обавези:

1. целу ону суму што је он исплатио притежатељу менице;

2. пет од сто камате на ту суму, од дана кад је исту сâм платио

3. трошкове које је имао, посебно трошкове за нову меницу;

4. комисион, рачунајући га по једну шестину од сто.

Основица овакве одредбе код нас је у § 88 трг. законика.

Чл. 34.

Ако је тужба подигнута зато што је трасат примио меницу само за један део њен, онај који плати део што је остао непримљен, може захтевати да се та почесна исплата прибележи на меници и да му се на њу изда признаница. Притежатељ је дужан да му изда препис менице, с потврдом да је он веран оригиналу, и протест. За тужбе, које преноситељи подижу за накнаду један против другог и против издатеља, овај препис замењује оригиналну меницу.

Овакве одредбе ми немамо, али се она довољно правда сама собом.

Чл. 35.

У случајевима, када се примаоцу отвори стечај или судско намерење поверитеља (*déconfiture*), или он обустави плаћања, наплата се менице може одмах тражити исто онако као у случају непријема, пошто се најпре изиште протест због неисплате.

Националним се законима оставља да са случајевима, који су предвиђени у предњем ставу, изједначе друге у којима је неспособност плаћања пријемникова по закону утврђена.

Стечај издатеља, ни онда кад меница не буде примљена, не даје право притежатељу да подигне тужбу за наплату против преноситеља и издатеља.

Слична одредба налази се у последњем ставу § 139 нашег трг. зак. Држим, да би било право да ова одредба важи и за случај стечаја и т. д. трасатовог, јер се у извесним приликама не може предати притежаоцу у кривицу то што пре стечаја није изискао пријем. Таква би прилика била н. пр. кад је у меници било назначено да се не подноси на пријем до извесног дана, или кад би од дана издања менице до стечаја протекло врло кратко време, у ком се пријем није стигао да тражи.

ГЛАВА IV

О пријему за част.

Чл. 36.

После протеста због непријема, или после простог одрицања пријема у случају кад је у меници назначено да се не протестира, као и у случајевима предвиђеним у члану 35, меницу може, све до рока плаћања, ко год да прими за част издатеља, једног од преноситеља или ма ког другог потписника.

За част може меницу да прими свако треће лице, па и сâм трасат који је није хтео редовно примити, или потписник који је по тој меници већ обавезан.

Чл. 37.

Пријем за част има да се забележи на самој меници. Испод њега треба да се потпише пријемник за част. У њему ваља да се назначи за чију је част дат. Ако се то не назначи, сматра се да је дат за част издатеља.

Пријемник за част дужан је о свом пријему да извести онога за чију га је част дао. Тај извештај треба да му пошаље препорученим писмом у току прва два радна дана по датом пријему.

Потписник менице, који тако буде извештен о пријему за част, дужан је и он о њему да извести у току идућа два радна дана потписника који је њему непосредно одговоран, и тако даље идући све до издатеља.

Чл. 38.

Притежатељ може да не прими пријем за част и онда кад га је дао адресат у нужди, изузимајући само кад је овај изрично назначен да меницу прими у нужди на основу члана 9 става 2-ог, или трасат. Он тада може подићи тужбу за наплату, на коју има право у случајевима који су предвиђени члановима 32 и 35.

Чл. 39.

Датим пријемом за част, пријемник је обавезан према преноситељима који долазе после оног за чију је част он меницу примио, исто онако као што је и овај. Притежатељ, кад прими пријемника за част, губи право да тражи наплату од њему обавезаних меничних потписника по томе основу што трасат није примио меницу.

Пријемник за част, кад исплати меницу, има право да тражи накнаду од онога за чију је част меницу примио и од свију потписника меничних који су одговорни овом последњем.

И онда кад се меница прими за част, онај за чију је част она примљена и њему одговорни менични потписници могу захтевати од притежаоца да, пошто му се исплати сума одређена у члану 32, преда меницу и, ако је случај, протест због непријема. Онај коме је меница предата може одмах тражити наплату од меничних обавезника који њему одговарају.

Сличне одредбе налазе се у §§ 96, 97 и 98 нашег трг. законика, под насловом: О посредовању при пријему. О томе што се у чл. 36 вели, да акцептант за част може бити и преноситељ који је по меници већ обавезан, важи примедба коју ћу мало ниже учинити код чл. 41, где се ређа ко све може бити авалиста.

ГЛАВА V

О меничном јемству.

Чл. 40.

Исплата менице може се обезбедити меничним јемством.

Овој резолуцији одговара § 117 нашег трг. законика.

Чл. 41.

Менично јемство даје се на меници, на меничном додатку или на препису менице.

Оно се означаје изразом „као јемац“ или ма којим другим који то исто значи, а испод тога долази потпис меничног јемца.

Оно се сматра да је дато и самим потписом меничног јемца кад је овај стављен на лицу менице; од тога се изузима само потпис трасатов (члан 24, став први).

У меничном јемству треба да се назначи за кога је дато. Ако се то не назначи, сматра се да је дато за издаатеља.

Менично јемство може дати свако треће лице, па и сваки потписник менице, ако се само, у том последњем случају, увећавају сигурности притежатеља менице.

Националним законима је остављено право да допусте да се менично јемство може дати и у засебном писмену са оним истим дејствима као и менично јемство дато на меници.

Овој резолуцији одговара први став § 118 трг. зак. По нашем закону, менично се јемство може дати или на меници или на одвојеном писмену; међутим, у овој се резолуцији усваја само јемство на меници, допуштајући државама уговорницама да, која хоће, усвоји и одвојено јемство. Осим тога, по нашем закону, менично јемство може дати само лице које пре тога није било потписник менице, — које је за њу „треће лице“, а по овој резолуцији прима се и „сваки потписник менице, ако се само његовим јемством увећавају сигурности притежаоца“. Ја сам у седници Конференције скренуо пажњу на то, да менични потписници својим првим потписом уступају притежатељу сву сигурност за исплату менице коју су му они уопште кадри дати, па према томе да ти исти потписници кад се по други пут потписују на меници, т. ј. кад дају потпис меничног јемца, притежаоцу стварно не могу дати никакву нову сигурност, различну ни већу од оне што су му већ дали својим ранијим потписом (изузимајући само случај ако је то неки менични јемац који је дао ограничено јемство па га сад овим новим јемством проширује, али и тада, у колико се тиче тога додатка, он је ипак треће лице), те да их зато не треба сматрати као лица која могу дати менично јемство по истој меници. Известилац г. Лион-Кан, за оправдање да и ранији потписник може стварно допринети својим потписом као менични јемац, навео је случај кад се какав преноситељ потпише као јемац за акцептанта, јер га тада његова обавеза као меничног јемца застарева много

доцније од обвезе што има као преноситељ. Јако је увидети да се такав случај може само у теорији замислити, али у животу да се неће никад десити, јер кад се већ тражи менично јемство оно се не тражи против своје сопствене немарности већ против незгоде која може доћи од другога. Закон се, међутим, прави за живот, а не за теорију.

Чл. 42.

Менични јемац је одговоран солидарно са оним за чији је потпис јемчио.

Он је обавезан и онда кад обавеза оног за кога је јемчио не вреди из ма ког другог разлога осим због каквог формалног недостатка.

Он има право, кад меницу плати, да тражи накнаду од оног за кога је јемствовао и од свију оних који су овоме одговорни.

Овој резолуцији одговара други став § 118 трг. зак. нашег.

ГЛАВА VI

О року плаћања.

Чл. 43.

Меница може бити вучена да се плати:

- једног одређеног дана;
- у извесном року од кад је издана;
- одмах по виђењу;
- у извесном року по виђењу.

Националним законима је остављено право да допусте и менице које се имају платити на вашару и да одреде дан њихове исплате.

Менице на обично време укидају се.

Менице са више рокова који долазе један за другим не вреде.

Ово набрајање врста меница, према року њиховог плаћања, у нас се налази у § 99 трг. зак. Наш је закон, поред овде означене четири врсте, навео још и ове две: менице које имају да се плате на каквом панађуру (вашарске или панађурске) и менице на обично време (узо-менице). На захтев руског изасланика допуштено је општим меничним законом да савезне државе, ако која хоће, могу одобрити на својој територији и панађурске менице; узо-меница, међутим, сасвим је одбачена и изрично забрањена. И одиста те две врсте меница данас су се сасвим преживеле. Више нема оних огромних средњевечних вашара, на којима су панађурске менице у маси вучене, примане, авалисане и плаћане, па, са свим природно, са њима морају и те менице да поделе суд-

бину као сада непотребне. Узо-менице, пак, велика су не-згода за међународни саобраћај, јер су узанси (обична вре-мена), у којима се оне имају платити, различни у разним државама (н. пр. код нас 15 дана — § 103 трг. зак.; у Фран-цуској 30 дана art. 132 c. com. и т. д.), па је услед тога тешко разабрати се одмах кад је рок таквим меницама. У осталом, те менице у ствари су само прикривене датумске менице, па се том меницом могу и заменити.

У нашем закону нема, истина, изричнога наређења о меницама са више рокова (Ratenwechsel), али у теорији нашег меничног права такве су менице оглашене да невреде са тога разлога што у меници може бити само један рок плаћања.

Чл. 44.

Ако меници рок исплате пада на какав законом одређени празник или на дан у који се исплата не може тражити, она се мора платити првог радног дана који долази за тим даном.

Државе уговорнице саопштиће једна другој свака своје законом одређене празничне дане и дане у које се исплата не може захтевати.

Слична се одредба налази у § 104 нашег трг. зак. У овој се резолуцији помиње, поред празника, и „дан у који се исплата не може тражити“. Француски делегат г. Лион-Кан објаснио је како у Француској има доста таквих радних дана, у које повериоци не смеју узнемиравати своје дужнике. Навео је као пример радни дан који долази одмах после народног празника 14 јула; радни дан који се налази између два празника и још друге неке. Међутим, од делегата осталих држава ни један није изјавио да и код њега у земљи има таквих полу-празничних дана. Због тога сам ја у седници Конференције тражио, да се ти дани, који су специјалитет само Француске, избришу из текста Општег Меничног Закона, а да се допусти да Француска може у свом националном закону меничном предвидети те дане.

Чл. 45.

Никакви дани почека, ни законски ни судски, нису допуштени.

Ова одредба налази се у § 106 нашег трг. законика.

Чл. 46.

Меница, којој је рок плаћања одмах по виђењу, мора се исплатити тим се покаже.

Оваква се иста одредба налази у § 100 нашег трг. за-коника.

Чл. 47.

Рок плаћања менице на одређено време по виђењу тече од дана кад је меница поднесена на пријем или од дана протеста због непријема.

Ако се уз пријем не означи датум, притежалац може изискати про-тест, од датума чијег онда тече рок.

Оно што је речено у првом ставу ове резолуције ми имамо у § 101 нашег трг. законика. Пропис пак другог става у вези је са ставом другим § 92 нашег трг. зак. По нашем закону, ако се не стави датум у пријему менице на одређено време по виђењу, рок плаћања се рачуна од датума кад је меница издана. Али то је наређење одвише строго, јер при-тежалац менице може да изгуби, без своје кривице, право наплате од регресних обвезника. Због тога је далеко и пра-ведније и практичније ово што је прописано у другом ставу ове резолуције.

Чл. 48.

Менице, које се имају платити одмах по виђењу или у одређеном року од виђења, морају се поднети на исплату или на пријем у току шест месеца од дана кад су издате, без икаквог продужавања због удаљености. Издатељ или који од преноситеља може за ово одредити и краћи рок. Тај рок може повећати једино издатељ и то највише још до шест месеца. Ако је назначено повећање дуже од шест месеца, рок који је остављен за под-нашање своди се на једну годину дана.

Сличну одредбу имамо у § 136 трг. зак. Наш је закон поставио три разна рока: 3, 6 и 18 месеца, према удаљено-сти места у коме је меница издата и места у коме има да се плати. Међутим, ова резолуција, не водећи никаквог рачуна о тој удаљености, прописује само један рок од 6 месеца. Од-редба резолуције свакојак је боља, с погледом на данашња усавршена комуникациона средства и на изглед да ће се ускоро још више усавршити. Та је одредба у толико боља, што допушта интересованима: да могу законом прописати рок, по својој потреби, скратити и бар до извесне мере про-дужити.

Чл. 49.

При рачуњању рокова од датума и од виђења не узима се у рачун онај дан кад је меница издана, ни код меница по виђењу дан кад је поднесена.

Оваква се иста одредба налази у § 105 нашег трг. зак., у ставу 2, тач. 1.

Чл. 50.

Ако је рок одређен у месецима, онда је рок плаћања онај дан последњег месеца који својим датумом одговара датуму издања менице. Кад у последњем месецу нема тога дана, онда је рок плаћања последњи дан тога месеца.

Иста се оваква одредба налази у тач. 2 § 105 нашег трг. зак.

Чл. 51.

Израз „да се плати у средини месеца (средини — јануара, средини — фебруара и т. д.) значи петнаести дан у месецу.

Кад је у меници казано „осам дана“ или „петнаест дана“, онда не треба под тим разумети једну или две седмице, већ дословно осам или петнаест дана.

Израз „пола месеца“ означава рок од петнаест дана.

Кад је у меници назначено да се плати за један или више месеца и једну половину месеца од датума њеног или од виђења, онда се, за изналажење рока плаћања, прво узимају у рачун цели месеци.

Ово су само објашњења извесних израза који се у трговини врло често употребљавају. Чини ми се, да изразе „осам дана“ или „петнаест дана“ није ни требало у Општем меничном закону нарочито објашњавати, јер се они сами по себи већ разумеју; а у мотивима би се могло искључити погрешно разумевање тих израза, ако у којој држави постоји.

Чл. 52.

Кад је у меници назначено да се плати једног одређеног дана у таквом месту у ком не важи исти календар који у месту издања менице, онда се за рок плаћања узима дан по календару који вреди у месту издања, осим кад је у меници друкчије назначено.

Кад се повуче меница на извесно време од дана издања између два места чији су календари различни, и тада се почетни дан рока има узети по календару који вреди у месту издања, осим кад се у меници друкче назначи.

Кад се пак повуче меница на одређено време по виђењу, тада се почетни дан рока има да одреди по календару оног места у коме се меница поднесе.

Одредба става 2 вреди и за рачунање обавезних рокова за поднашање менице по виђењу и на одређено време по виђењу.

Слична одредба налази се у § 107 нашег трг. зак., али је ова много потпунија и боља.

ГЛАВА VII

О плаћању.

Чл. 53.

Притежатељ може поднети меницу на исплату оног дана кад је рок њеног плаћања или једног од два радна дана који долазе одмах за тим даном.

Националним је законима допуштено, да му у дужност ставе да меницу мора поднети на дан кад јој је рок плаћања, али с тим, ако он не поступи по тој обавези, да то не може за њега повући губитак његових меничних права, него може бити само основ да се од њега тражи накнада штете.

Трасат може захтевати да му се преда исплаћена меница заједно са признаницом притежатеља менице.

По § 137 нашег трг. зак. притежатељ менице дужан је захтевати да му се она исплати оног дана кад јој је рок исплати одређен. Овом пак резолуцијом дају му се још два друга дана, али се ипак оставља државама уговорницама да у својим посебним законима избришу та два дана, и оставе по старом. Ја мислим, да је за нас боље ово последње.

Чл. 54.

Притежатељ менице не може бити приморан да му се она исплати пре рока у њој одређеног за исплату.

Чл. 55.

Ако трасат исплати меницу пре њеног рока, он одговара за пуноважност исплате.

Ако трасат меницу плати о року, пуноважно је ослобођен обавезе само онда кад се уверио да непрецртани преноси један из другог непрекинуто истичу. Он није дужан да се уверава о истинитости потписа преноситеља.

Ове се одредбе налазе у §§ 120, 121 и 122 нашег трг. законика. У ставу другом члана 55 речено је, да се исплатом о року трасат ослобођава обвезе, али како он, као трасат, по меници није никако ни обавезан био, то овај став треба разумети тако: да је он том исплатом угасио обавезу свију оних који су по исплаћеној меници били обавезни.

Чл. 56.

Кад је у меници означено да се плати монетом која није у течају у месту плаћања, она се тада може исплатити и монетом која је у течају у месту плаћања, али у вредности коју у то време има у томе месту монета у меници означена; осим кад је трасант назначио да се мора пла-

тити монетом која је у њој означена (назначење о стварној исплати у страниј монети). Вредност стране монете одредиће се по законима и обичајима места плаћања. Али трасант може назначити и други начин плаћања.

Такву одредбу имамо у § 119 нашег трг. законика.

Чл. 57.

Притежатељ не може одбити почесну исплату. Али национални закони могу признати притежаоцу право да почесну исплату мора примити само онда кад му се донесе кући или кад се положи пошто је протест изискан.

У случају почесне исплате, трасант може захтевати да се она прибележи на меници и да му се изда признаница.

Сличну одредбу имамо у § 132 трг. законика.

Чл. 58.

Ако се меница не поднесе на исплату у року који је сазначен у чл. 53, ставу првом, пријемник је овлашћен да положи надлежној власти суму на коју она гласи, на трошак и одговорност притежатеља.

Овакву одредбу имамо у § 895 грађ. зак., који прописује, као одредба општег приватног права, вреди и у меничном праву, које је специјално приватно право.

ГЛАВА VIII

О исплати за част.

Чл. 59.

Меница се може платити за част, било кад се изиште протест због неисплате или исправа која је заступа по прописима националног закона, било кад се поднесе на исплату ако је у њој назначено да се не подноси на протест, — и то за част издатеља, кога преноситеља или кога другог потписника менице осим трасата пријемника.

Исто је тако и у оним случајевима када је за притежатеља настало право да тражи наплату пре рока на основу чланова 32 и 35.

За част може меницу платити свако оно лице које је, према члану 36 ставу 2, може примити за част.

За част се може меница платити најдаље последњег дана одређеног за издање протеста због неисплате. У случајевима назначеним у ставу 2 овог члана исплата за част има бити пре рока плаћања.

Чл. 60.

Исплата за част треба да се забележи на меници с означењем онога за чију се част плаћа. Ако се то не назначи, сматраће се да је плаћено за част издатеља.

Ако их има више који хоће меницу да плате за част, претпоставиће се исплата онога, који ослобођава обавезе највише њих.

Меница и протест због неисплате предаће се платцу за част.

Чл. 61.

Платац за част ступа у права притежатеља према ономе за чију је част меницу платио и према свима онима који су овоме одговорни.

Али он не може ставити на меници нов пренос. Преносиоци, који долазе после оног потписника за чију је част меница плаћена ослобођавају се обавезе.

Чл. 62.

Платац за част треба да положи целу ову суму коју би био дужан да плати онај за чију част он плаћа.

Притежатељ може одређи почесну исплату за част.

Ако не хтедне примити исплату за част целе суме, одмах престаје обавеза оних који би понуђеном исплатом били ослобођени.

Сличне одредбе налазе се у §§ 134 и 135 нашег трг. зак. под насловом: „О плаћању и посредовањем“.

ГЛАВА IX

Права притежатеља неплаћене менице.

Чл. 63.

Ако се меница о року не плати, то треба утврдити јавном исправом (протестом због неисплате) једног од два радна дана који долазе иза дана кога је требало меницу платити. Та исправа не може се издати оног дана кога је рок плаћања меници.

Облик протеста а тако исто и садржину његову одређује закон оне земље у којој се он има да изда.

Националним законима је остављено да допусте да се протест због неисплате може заменити писменом изјавом трасатом на меници, која је прописно пријављена власти у року за издање протеста.

Овој резолуцији одговара § 138 нашег трг. законика. Наш закон за изискивање протеста одређује свега један дан, а у овој се резолуцији остављају притежатељу за то два дана, што је свакојаче боље.

Чл. 64.

Протест се има изискати у месту становања трасатом или лица које има меницу да исплати, адресата у нужди, примца за част.

У нашем трг. закону нема изричне одредбе о томе где се протест има изискати, али се по себи разуме да се протест због непријема има да подигне код власти која је надлежна за место становања трасатом, а протест због неисплате

код оне у чије подручје спада место плаћања. Овом се резолуцијом хоће да пропише то исто, али је редакција прилично нејасна.

Чл. 65.

О томе да меница није исплаћена, притежатељ је дужан да извести свога непосредног преноситеља у току прва два радна дана пошто је изискао протест или акт који га заступа, или пошто је меницу поднео на исплату, у случају кад је у њој назначено да се не протествује.

И сваки је преноситељ дужан да овај извештај достави у препису своје претходнику у истом року, и тако идући даље све до трасанта. Рок почиње од кад је добио извештај од последника.

Осим тога, притежатељ је дужан у току четири радна дана да непосредно извести и трасанта о неисплати.

Ови извештаји шаљу се препорученим писмом. Довољно је ако је препоручено писмо предато пошти у роковима који су прописани у предњим наређењима. Лицу, које се има извести, може се, на место препорученог писма, предати у руке обично писмо, али тада треба од њега добити признаницу, у којој је назначен дан предаје писма. Преноситељу, који своју адресу није никако означио или ју је нечитко означио, неће се извештај слати, него ће се послати првome преноситељу који се предњим налази.

Онај, који не пошље у законом року извештај о неисплати, не губи због тога своја менична права; већ је само одговоран за штету, ако је каква наступила услед те његове немарности.

Националним је законима остављено, да ставе у дужност чиновнику који издаје протесте, да он пошље трасанту непосредни извештај о неисплати менице.

И по § 141 нашег трг. законика притежатељ неплаћене менице има дужност, да своје претходнику, пре него што га тужи суду, достави најпре протест. То је извештавање врло добра ствар, јер може отклонити многу тужбу и уштедети велике трошкове и судске таксе; али оно у нас постоји само у закону, — на хартији, а не и у пракси. То долази отуда, што га наш закон не одређује ближе, а нарочито због тога, што не прописује никакву казну за притежаоца који не пошље извештај. У оба та правца ова је резолуција врло добра.

Чл. 66.

Сви они који су меницу потписали, њу примили или пренели, обавезни су према њеном притежатељу један за другог (солидарно).

Притежатељ неплаћене менице има право тражити да му је плате преноситељи, трасант и остали потписници, било посебице било сви скупа, и при том није дужан да се држи реда којим су потписати.

То исто право припада и сваком потписнику менице који је меницу исплатио, према њему одговорним потписницима.

Тужба подигнута против једног потписника не спречава да се могу тужити и остали обвезници, макар долазили после оних против којих је тужба већ поднета.

Став први ове резолуције налази се у § 116 нашег трг. законика; став други у § 140 трг. зак. ставу првом; став трећи у истом § 140 ставу другом; а става четвртог резолуције немамо изрично формулисаног у закону, али је у теорији и он усвојен.

Чл. 67.

Притежатељ неплаћене менице може тражити од оног кога тужи:

1. суму у меници означену;
2. пет од сто камате на ту суму, рачунајући од рока плаћања;
3. трошкове учињене око протеста, извештаја које је притежатељ послао своје претходнику и трасанту, као и остале трошкове;
4. трошкове за нову меницу ако је било;
5. комисион једну шестину од сто.

Чл. 68.

Преноситељ, који плати меницу, може тражити од оних који су му одговорни:

1. целу суму коју је платио;
2. пет од сто камате на ту суму, рачунајући од дана кад је платио;
3. трошкове које је имао, нарочито трошкове за нову меницу;
4. комисион једну шестину од сто.

У нашем трг. законнику не налазимо ове две одредбе, ма да су врло потребне.

Чл. 69.

Сваки који има права да, на основу било члана 66 било чланова 32 и 35, поднесе суду тужбу за наплату неплаћене менице, може, кад год није у меници противно назначено, наплатити се средством нове менице (повратна меница), која треба да није домицилирана и да је повучена на ког потписника њему одговорног но с тим да се плати одмах по виђењу.

Суда повратне менице обухвата, поред сума што су означене било у члановима 32 и 35 било у члановима 67 и 68, још и посредничку награду дају за посредовање при есконту повратне менице и таксу за ту меницу.

Ако је повратну меницу повукао притежатељ, онда се њена сума одређује по курсу који има меница по виђењу кад се повуче од места плаћања на место у коме станује обавезник на кога је вучена. Ако ли је повукао један од преноситеља, онда се њена сума одређује по курсу менице по виђењу, која је повучена из места у коме станује трасант повратне менице на место становања онога на кога је повратна меница вучена.

Ми имамо сличне одредбе овој резолуцији у § 153 до 160 трг. зак. под насловом „О намирењу средством повратних меница“.

Чл. 69 а.

Сваки притежатељ који исплати меницу може прецртати свој пренос и преносе који за њим долазе.

Сваки обавезник, против кога се може подићи тужба за наплату, може захтевати од притежатеља да му преда неплаћену меницу и протест, чим му положи суму која се по тој меници има да плати.

Ове одредбе нема у нашем трг. законнику, али је она таква да се сама по себи подразумева, јер истиче из општих принципа грађанскога права о тражбеним правима и обавезама.

Чл. 70.

По истеку рокова одређених за поднашање менице по виђењу и на одређено време по виђењу (чл. 48), за протест због неисплате или за исправу која може да га заступи (чл. 63), притежатељ губи сва права према преноситељима, према трасанту и према свима другим обвезницима, изузимајући само пријемника и његовог јемца.

Овај губитак не повлачи за собом и губитак потраживања која му национални закони признају према трасанту.

Притежатељ, који је о року продужио пријемнику плаћање, губи сва права према потписницима, који су му одговорни да ће меница бити исплаћена о року плаћања, ако и они нису пристали на то продужење, кад год не буде изискао протест због неисплате у току два дана што долазе после исплатног рока у меници одређеног.

Овој резолуцији одговара § 144 нашег трг. зак., у којој се она односи на презентацију меница по виђењу и на изискивање протеста. По њој, неуредни притежатељ губи своја права *безусловно* и према трасанту, а не, као по § 146 нашег трг. законика, само под условом ако трасант није у стању да докаже „да је пријемник био снабдевен с новцима о року плаћања“. У Општем меничном законнику отпада то питање о покрићу менице, и то сасвим оправдано, јер је то ствар лично трасантова. Али, по захтеву францускога изасланика, ипак је изрично допуштено у томе одступање државама уговорницама; на име, дато им је право да, која хоће, призна неуредном притежатељу извесна права наспрам трасанта.

Наређење о продужењу рока плаћања за нас је пово, али у теорији нашег меничног права тако је правило усвојено.

Чл. 71.

То што притежатељ домицилиране менице није изискао протест против домицилијата, не повлачи за њега губитак његових права према акцептанту. Притежатељ је дужан, изискао или не изискао против домицилијата протест, да извести акцептанта о томе да меница није плаћена, и то у роковима и на начин који су одређени у члану 65.

Ова је одредба за нас нова, али се сама собом правда.

Чл. 72.

Када у месту где треба поднети меницу или изискати протест наступи случај више силе (неотклонима сметња), због које се то у законим роковима не може извршити, онда се ти рокови продужују. Судови оцењују да ли постоји случај више силе и одређују према приликама за колико се време рокови одлажу.

Притежатељ је дужан, чим случај више силе престане, да поднесе меницу на исплату и, ако је потребно, да изиште протест.

Али ако сметња коју у тренутку рока плаћања ставља виша сила траје више од месец дана, притежатељ може, како тај месец истече, тражити да му меницу плате обвезници који су њему одговорни.

Код меница по виђењу притежатељ, у случају више силе, може тражити наплату од својих претходника чим је виша сила трајала месец дана, почињући од дана кога би он, да ње није, могао захтевати исплату.

Код меница на одређено време по виђењу у случају више силе рок почиње чим протече један месец дана од кад је, да ње није било, притежатељ могао меницу поднети на пријем.

Као вишу силу, о којој је реч у овом члану, судови неће моћи да сматрају догађаје који су се десили лично притежатељу или ономе кога је он одредио да меницу поднесе или да изиште протест, ако они спрече да се меница поднесе или протест изда у законом року.

Општи менични законик ни у колико не узима у вид последице оних мера које поједине државе предузму ради продужења рокова за протесте и ради одлагања рокова плаћања (Moratoria).

Догађа се, да притежатељ на време не поднесе меницу или не изиште протест само због тога што га је у томе спречила каква несавладљива препрека, позната у праву под називом „случај више силе“ (vis major). Такве се препреке могу десити лично само притежатељу (н. пр. напрасна његова болест, закахњење воза на коме се вози у место где треба овај посао да сврши и т. д.), а препрека таква може бити општа у читавој једној вароши, области (н. пр. земљотрес у Месини и Калабрији, поплава, грађански рат, окупација државне области у рату од стране непријатељске војске и т. д.). Да ли овакве препреке треба да имају каквог утицаја на обавезе и на права притежатеља менице? То питање постављено је и живо је

дискутовано нарочито од времена француско-немачког рата. Као што је познато, немачка је војска у томе рату посела велики део француског земљишта. Услед тога, за све време док рат није свршен, ни мислити није било на презентирање меница и на подизање протеста; јер су и повериоци и дужници били махом у редовима војске а и многе власти, које су биле за протесте надлежне, биле су суспендоване. Шта више, и кад је рат свршен, француска влада, због опште привредне поремећености која је наступила услед рата и претила силним стечајима, принуђена је била да донесе закон о мораторијуму (закон од 13 августа 1870) и да декретима неколико пута одлаже рокове за подизање протеста. Ту је очевидно за притежаоце меница постојала неотклонима сметња, случај више силе, а услед тога одмах је и пред судове изнето напред постављено питање. Француски, швајцарски, италијански и белгиски судови узели су, да та сметња извињава притежатеље што на време нису поднели менице и изискали протест, па су им признали право наплате од регресних обавезника меничних. Немачки судови, на против, стали су на противно гледиште, не налазећи у немачкој меничној уредби одредбе која би допуштала то извињење. Последица тога била је крајња неправда: обвезници који су живели у Француској, Швајцарској, Италији и Белгији, били су принуђени да испуне своју обавезу, али кад су се обратили за регрес према њима одговорним обвезницима, који су имали ту срећу да буду настањени у Немачкој, тај им је регрес отказан од немачких судова.

У овој резолуцији усвојен је, као што се види, мешовит систем, који се налази у средини између гледишта немачког и француског. Кад случај више силе траје мање од месец дана од кад је меници дошао рок, притежатељ има да чека за наплату све док сметња престане и тек онда да тражи наплату и да подигне протест. Када се пак случај више силе протегне дуже од месец дана, притежатељ има право да тражи наплату од регресних обавезника одмах како истече месец дана од кад је рок плаћања дошао, без обзира на то што протест није изискан.

Не може бити никакве сумње, по моме мишљењу, да су ове одредбе у начелу потпуно праведне и умесне. Њихва редакција, истина, мало је неодређена, али она се може боље удесити.

Одредбе ове резолуције не односе се на случајеве више силе који имају карактер личан, само за извесног притежаоца менице. Исто тако оне немају примене ни онда кад је неотклонима сметња створена, не природном силом, него актом државне власти, као н. пр. законом или указом о мораторијуму.

Чл. 73.

Назначење да се наплата изврши без трошкова, кад га у меници стави сâм издатељ, има за дејство да ослободи притежатеља да, ради наплате судске, изиште протест због непријема или због неисплате.

Ако притежатељ изиште протест и онда кад се у меници налази то назначење, он ће сâм свосити све трошкове које буде учинио.

Назначење о наплати без трошкова не ослобођава притежатеља нити да меницу поднесе у роковима за то законом прописаним нити да извести претходног преноситеља и трасанта, према члану 65. Ако меницу не поднесе у прописаноме року за њега наступају губитци прописани у чл. 70. Доказ да рокови нису одржани пада на терет ономе ко се на то позива против притежатеља.

Назначење да се наплата изврши без трошка, кад је у меници прибележи сâм трасант, обавезна је за све потписнике менице и онда кад се у преносима менице нареди томе противно.

То назначење, кад се унесе у пренос има дејства само према преноситељу који га је прибележио. У томе случају трошкови, ако се протест ипак изиште, могу се наплатити од свију потписника менице.

У нашем трговачком законнику нема никакве одредбе о овом меничном уметку (назначењу да наплата буде без трошка — *la clause de retour sans-frais*), који се често назначује у меницама са незнатним сумама. Али у судској пракси и у теорији нашег меничног права тај је уметак примљен. У овој се резолуцији о њему постављају доста исцрпне одредбе.

ГЛАВА X

О губитку, фалсификовању и предругојачењу менице.

Чл. 74.

Кад изгуби меницу, притежатељ може тражити да му трасант изда нови примерак, а ради тога треба да му се обрати преко преноситеља својих претходника. Трошак око тога мора сâм да поднесе.

Ако се на несталој примерку налази пријем трасатов, притежатељ може од трасата тражити исплату менице на основу новог примерка само кад да јемство.

Закон оне земље, у којој се нестала меница има да исплати, одређује како има поступити притежатељ који у оваком случају жели да му се меница исплати.

Чл. 75.

Закон притежатељ изгубљене менице само је онда обавезан да је изда пређашњем њеном сопственику кад се докаже да је прибавио несавесно или да му се, при прибављању, има да пребаци крајња несмотреност.

Чл. 76.

Лажаност потписа кога потписника менице, па макар то био и потпис самог трасанта или акцептанта, ни у колико не слаби важност обавеза што проистичу из потписа који су истинити.

Чл. 77.

У случају кад се неовлашћено измени текст менице, они који су се на њој потписали после те измене одговарају према промењеном тексту. Они пак који су се потписали раније одговорни су према првобитном тексту.

Овим одредбама одговарају §§ 83 и 84 нашег трг. законика, али су оне потпуније и према томе боље од наших.

ГЛАВА XI

О застарелости.

Чл. 78.

Све тражбине, које истичу из менице против пријемника и против онога који је јемчио за њега, застаревају за три године рачунајући од рока плаћања.

Потраживања притежатељева противу преноситеља, противу трасанта и противу оних меничних обавезника који њима одговарају застаревају за шест месеца, почињући од рока плаћања или од дана протеста ако је изискан на време.

Тражења накнаде преноситеља једног од другог и од трасанта застаревају за шест месеца, почињући од дана кад је преноситељ исплатио меницу или од дана кад је, пре него што је платио, против преноситеља тужба подигнута или он био опоменут да плати.

Национални закони одређују узроке одлагања и прекидања застарелости. Они одређују и то да ли, пошто менична потраживања буду угашена застарелошћу, друга и даље остају.

Прекид застарелости има дејства само према ономе према коме је и извршен.

Сваки потписник менице, против кога се поднесе тужба суду за наплату или који буде опоменут да меницу плати, дужан је о томе извести свога непосредног претходника који је њему одговоран, и то у року, на начин и под одговорношћу прописаним у члану 65. Преноситељ, кад добије тај извештај, дужан је и он саопштити га своме неосредном претходнику, а тако има да уради сваки преноситељ све до трасанта.

Ова резолуција о застарелости меничних обавеза очевидно је много боља од одредбе која се о томе налази у

§ 167 нашег трг. законика. Меница је исправа, која, најчешће, има за задатак да ликвидира трговачке односе. Ти су пак односи такве природе да не трпе дуго развлачење. Новац, ангажован у једној трговачкој операцији, трговац мора што пре да извлачи и да уноси у другу. Њему због тога никад није до дугог чекања, макар да му се обећа и највећа камата. У трговачком се промету с тога разлога менице, које не буду о року исплаћене (а код меница је рок обично кратак, до 3 месеца), подносе одмах суду на наплату и са њима се свршава у опште онако брзо како само то допушта судски поступак, који је у земљи прописан за меничне спорове и наплате. Кад се, дакле, неисплаћене менице не повлаче дуго ненаплаћене, онда је рок, који је данас код нас усвојен за меничну застарелост (5 година), одвише дуг, а да се не говори о грађанској застарелости која тек за тим долази. Овако дуги рок служи само да се неправедно по други пут наплаћују исплаћене менице, које су немарни дужници оставили непоништене у туђим рукама и већ сасвим заборавили. Менични односи, бар због тога што су врло строги, треба да се рашишћавају у што краћем року и да се после извесног кратког рока сматрају за потпуно пречишћени. Они се никако не смеју, као данас код нас, протезати по 24 године, тако да их између себе, обично у заплетеном спору, пред судом расплићу синови а можда чак и унуци првобитних уговорача!

Накнадна одредба.

Чл. 78 а.

Овим законом ни у колико се не укидају оне одредбе националних закона које налажу трасату обавезу да даде покриће о року плаћања и које опредељују права притежаоца на то покриће.

Ова је одредба потекла из бојазни француских изасланика да не пропадне покриће менично, против кога су се изјаснили готово сви остали делегати.

ГЛАВА XII

О сопственој меници.

Чл. 79.

Сопствена меница садржи безусловно обећање њеног издатеља да ће исплатити одређену суму новаца. У њој се мора назначити дан кад је издана и место где је издана, а осим тога и име онога на чију се наредбу издаје, рок кад се и место где се има платити. Њу треба да потпише онај који је издаје.

У државама, у којима се у вученој меници мора изрично назначити да је меница, вреди и за сопствену меницу то исто правило.

Ни у сопственој меници није потребно да се назначи примљена вредност.

Чл. 80.

Сва правила, која су напред прописана за вучену меницу, вреде и за сопствену, али само са овим изузетцима:

а) Издавањем сопствене менице обавезан је онако исто као што је акцептанат вучене менице. Према томе, код сопствених меница нема места пријему; ни потписник сопствене менице ни његов менични јемац не ослобођавају се обавезе према неуредном притежаоцу, јер његова тражбина застарела према њима за три године од рока плаћања; сопствена се меница не може издати у више примерака; не вреди сопствена меница издата на наредбу самог потписника њеног.

б) Код сопствених меница, које се имају платити за одређено време по виђењу, рок тече од датума визе која је на меници назначена и потписана од издаваоца. Ако издаваљ не хтедне да стави на меници визу или да у њој назначи датум, то се има утврдити протестом. У том случају рок меници тече од датума тога протеста.

Опште одлуке:

I. Општи менични законик не односи се на исправе које гласе на доносиоца, нити на чекове.

II. Прописи фискалних закона, који се тичу меница, не могу имати за санкцију ни неважност вучене или сопствене менице, ни губитак права што из њих проистичу.

Наређења о сопственим меницама у нас се налазе у §§ 161 до 165 трг. зак. и, чини ми се, да су одређенија од резолуције из чл. 79.

Да се нарочито искључи примена одредаба општег меничног закона на чекове, било је потребно једно зато што се у Енглеској не прави разлика између чекова и меница, а друго и због тога, што се за чекове има донети особени закон.

Најзад, сматрало је се, да је у интересу меничног саобраћаја ако се искључе сувише строге санкције које постоје у неким земљама за повреде нанете путем меница законима о таксама. Наш закон о таксама нема такве санкције, па зато сам и ја пристао на овакву резолуцију.¹

*

У седници својој од 21 јула Конференција је примила све овде изложене резолуције као основу за претходни пројекат Општег меничног законика.

¹ Данашњим законом о таксама (од 30 марта 1911), и ако је као опште правило усвојено да због таксе исправа не губи своју важност (чл. 51), ипак је у неким случајевима (чл. 34 и 40) неважност менице прописана.

II Одлуке комисије за међународно приватно право.

Комисија за међународно приватно право, као што сам напред већ казао, имала је да проучи сва питања меничног права која носе међународни карактер. У току рада Конференције, ова је комисија добила још и нека друга питања.

Диспозиције, које је она предложила Конференцији, ове су:

A.

Способност, коју треба да има неко лице да би се по меници могло обавезати, одређује посебни закон његове државе. Али ако тај закон огласи за надлежан закон које друге државе, онда се има применити овај последњи.

Лице, које према закону означеном у предњем ставу није способно, биће ипак пуноважно обавезано, ако је обавезу примило на земљишту државе, по чијем се закону сматра за способно.

Дословно овакву исту одредбу имамо и ми у § 168 трг. зак.

B.

Форму обавезе, примљене по меници, одређују закони државе, на чијем је земљишту обавеза учињена.

Такву одредбу имамо у првом ставу § 169 трг. зак. Али од тога правила: *Locus regit actum*, које је у праву традиционално, ми у овом параграфу имамо и два изузетка. Први је: да пред српским судовима важе менице и менична изјашњења, која не одговарају форми прописаној у странијој земљи где су постали, — ако само буду тако састављени да је њихова форма „доста тачна“ српскоме закону и уз то да је то менични посао „једног Србина према Србину“. Други је: да пред српским судовима важе менична изјашњења, „као што су: пријем, пренос, јемство“ и т. д. и онда кад се налазе на меници чија форма не одговара прописима стране земље у којој је меница издата, — ако је само та меница „доста тачна“ српском закону и ако су та изјашњења на њој доцније у Србији стављена и одговарају прописима српских закона. Оба ова изузетка имају отпасти према овој диспозицији. Држим, да се против тога не може имати ништа.

B.

Форму протеста и осталих радња, које треба предузети за вршење или за одржање права меничних, одређују закони државе на чијем је земљишту протест има да изда или да изврши поменута радња.

Дословно такав исти пропис имамо и ми у § 170 трг. зак.

*

На седници својој од 22 јула Конференција је примила и ове диспозиције за претходни предлог Општег меничног закона.

Б) Рад на изради формалног предлога општег меничног закона.

Овај посао Конференција је поверила једном нарочитом одбору: — Редакционом (Comité de rédaction). Тај одбор (састављен из председника Конференције, известилаца Централног Одбора, и чланова комисије за међународно приватно право) имао је да га изради на основу усвојених закључака Централног Одбора и Комисије за међународно приватно право.

У извештају, који је поднео Конференцији, Редакциони је Одбор изнео ове своје претходне закључке:

I. *Односно домаћаја или важења (la portée) општег закона.* Како је ово једно од најважнијих питања у проблему изједначења меничних закона, ја ћу овде дословно превести извештај Одбора, у колико се односи на то питање. Тако да урадим побуђује ме и то, што сам на Конференцији изнео у неколико друкчије мишљење, које се не слаже са предлогом Одбора.

„Закон, који треба да израдимо може се бавити само меницама међународним, а може обухватити и менице које циркулишу у унутрашњости само једне земље. На први поглед може се помислити, да је природно да се међународна Конференција бави само међународним операцијама, а операције, које производе дејство само у једној земљи, да остави на страну. У тим првим операцијама и појављују се озбиљне незгоде од разлике у законима; код других пак може се сносити и застарели правнички инструменат који не одговара више новим потребама трговине: ако је код тих последњих операција одиста стварна невоља, дотична земља ту има да криви себе саму што себи није дала савршеније законе. Ако међународни закон буде добар, ако одговара како ваља захтевима трговине, лако га је проширити и на унутрашњу циркулацију. Зар на тај начин није урађено и за пренос робе железницом? Конвенција од 1890 године бави се само међу-

народним преносима, али већ неколико је држава изменило своје унутрашње законе и приближило је се овом међународном закону.

„Одбор је ипак усвојио, да Општи међународни закон регулише све менице од реда, а лако је стећи уверење да друкчије и не може бити. Разлог што је обрнуто поступљено код Конвенције од 1890 не вреди овде са тог простог узрока, што, у колико је тамо лакше одвојити унутрашње преносе од међународних у толико је теже овде повући разлику између те две врсте меница. Без сумње, као међународна меница може се сматрати она која је повучена из једне земље на другу, из Париза на Берлин или Амстердам; али и меница, која је повучена из Париза на Лион или на Бордо, може се пренети у Немачкој или у Швајцарској а тиме постати међународном. Дакле, онда када се меница издаје не може се никако знати које правило за њу вреди. Осим тога, у место упрошћења које се жели, дошло би се до заплета; јер свака земља, у место да као данас има само један менични закон, имала би тада два, и то таква који оперишу паралелно. Двојство је, међутим, непрактично. Један исти закон треба да регулише све операције једне исте врсте које су извршене на земљишту државном, не узимајући ни у колико у обзир одјеке које те операције могу имати изван земље. Меница, која је издана у Француској, треба да испуњава исте формалне услове и да има иста дејства, без обзира на то где се има платити: у Француској или у иностранству; исто тако менични пренос, који се изврши на земљишту једне државе, треба да подлежи истим правилима, а не да се води рачун о месту где је меница издана и о месту где се има платити меница на којој је он стављен, — иначе неће бити услова за сигурност и за упрошћење, којима тежимо. Најзад треба и то додати, да и код саме оне менице која циркулише у унутрашњости земље, може бити ангажован један међународни интерес у томе што често у меници фигуришу поданици разних држава. Земље, које су у честим односима, које у неку руку размењују између себе поданике, имаће користи од тога да истоветна правила регулишу операције које њихови поданици закључују један с другим.

„Ваља нам приметити да овде, различно оном што се дешава у извесним другим правним областима, поданство

појединих лица, изузимајући само питања о правној способности, готово је равнодушна ствар. Закон треба да обухвата меничне операције, које се сврше на земљишту државном, без икаквог обзира на лица која су учесници у њима. Ова мисао треба да повуче као логичну последицу: да пројектовани закон, дошавши на место закона сваке државе уговорнице, треба да има општу примену, т. ј. да регулише и саме оне менице које долазе изван савезних земаља или које се имају у њима платити. Ако су усвојена правила добра, нема разлога ограничавати их на једну врсту меница. Али видећемо доцније, да треба добро имати на уму ту мисао да примена Општег меничног закона у погледу неуговорних држава не може бити онаква иста каква је према уговорним; бар не у колико се тиче извесних правила. (В. чл. 17 Пројекта Конвенције“.

Редакциони Одбор, као што се из овога види, предлаже: да се Општи менични закон уведе тако да *одмах* важи не само као међународни (за међународне менице само) него и као домаћи у свакој држави (и за њене чисто унутрашње менице), — дакле, да буде један апсолутно општи закон.

И ја сам за то, да Општи менични закон добије потпуни домаћај, да буде уједно и међународни и народни закон у свакој држави, али ја никако не мислим да се до тога може доћи овако напречац како то предлаже Одбор. Ја се, наиме, бојим да за сад то није прерано и да, тражећи толико, не постигнемо ни оно што би можда сигурно могли постићи; плашим се, да пројекат Општег меничног законика, кад му се даде овако апсолутан карактер као што је Одбор предложио, не остане за дуго и дуго време само пројекат, мртво слово на хартији, онако као Бриселски пројекат. Ја мислим, да је много боље и практичније задовољити се за сад мањим, а оставити времену да оно доцније оствари нашу жељу у целој њеној потпуности. За сад је, по мишљењу моме, доста и само то: да се изради један добар и потпун Општи менични законик који ће важити само за међународне менице, и да уз то — а то је, по моме мишљењу, од особите важности — тај законик одиста и усвоји *што већи* број држава. Доцније, кад се и на делу стече уверење о доброту тога закона, није невероватно да ће многа држава, без икаквог подстицаја са

стране, тај за њу дотле само међународни закон од своје воље претворити и у свој домаћи закон.

То је најприроднији, најлакши и најсигурнији пут ка општем изјашњењу меничног права. То је пут који је већ и опробан са успехом. И сâм Редакциони Одбор у своме извештају наводи, да је тако (како ја желим) урађено за пренос робе железницом. Он сам вели: „Конвенција од 1890 бави се само међународним преносима, али неколико је држава већ изменило своје унутрашње законе и приближило је се овом међународном закону“. Зашто онда не поћи и овде тим већ утвреним путем?

Да се јединство у меничном праву може лакше и потпуније постићи онда кад се Општи менични закон ограничи само на међународне менице него кад се распростре и на домаће, то је тако очевидна ствар да је излишно нарочито доказивати. Трговина и менични саобраћај имају истина свуда једне исте потребе, па због тога би требало да не буде тешкоће да се за менице свуда поставе апсолутна иста правила. Али то је тако само у великој, у међународној трговини, а у малој, у унутрашњој, на против, вазда је којекаквих посебних обичаја и навика, са којима се свет тако рећи сродно и не може лако да их напусти. И на самој Конференцији било је често прилике чути изасланике, нарочито француске, како не одустају од неких својих застарелих меничних установа једино са тог разлога, што су интересовани кругови на њих јако навикли, па су се, у чињеној анкети, изјаснили да им се и даље та установа одржи. Ето због тога се и поређао читав један велики низ тих изузетака од правила усвојених у Општем меничном законнику, који се за хатар ове или оне моћне државе уносе у Конвенцију. Кад се сви ти изузетци узму у обзир, онда се види како се због њих постизава доста бледо изједначење меничног права. Да је се, на против, Општи менични законик ограничио само на међународне менице, велики број тих изузетака би отпао, а тиме би за стварно и истинито изједначење меничног права било учињено много више него што се овако натеже, распростирући општи закон и на чисто унутрашње менице. Осим тога, свака држава има данас свој менични закон, и мало би која пристала лако да га сасвим одбаци и потпуно замени новим општим законом; јер у државама, где данашњи закон постоји одавна, свет се

на њега већ навикао и судови су већ запазили, попунили и исправили све његове празнине и недостатке, па је тешко очекивати да се тај већ опробани закон тако лако одбаци и место њега узме нов; а у оним опет државама, где је данашњи закон уведен од скоро (као што је н. пр. у Бразилији и Русији) исто ће се тако нерадо примити нов закон после данашњег такође новог. Међутим, ових тешкоћа не би било никако, или би их било у несравњено мањој мери, кад општи менични законик не би имао да сасвим поништи садашње меничне законе, него кад би му био много скромнији задатак: да у свакој држави стане поред тога закона. Као што сам већ напред напоменуо, врло је вероватно да би у току времена сасвим неосетно и сасвим природним током општи законик заузео и место посебног закона. Да се у томе хита, међународни саобраћај нема никакве потребе. Све ове тешкоће запазили су и изасланици неких великих држава, па су од Конференције тражили да се њени закључци за неко извесно време сматрају као службена тајна, како би они имали времена да у својој земљи, пре него што шира јавност сазна за те закључке, придобију за њих личности од уплива. Кад би, међутим, Општи менични законик био само међународни, они извесно не би имали потребе да га овако извештачено протурују у својој земљи.

За своје мишљење: да Општи менични законик треба за сада да буде само међународни закон, имам да наведем и један чисто правни разлог. Међународне дипломатске конференције орган су међународни, и по томе њихова компетенција искључиво је ограничена на односе који имају карактер међународни; са односима, пак, који су чисто унутрашњи појединим државама оне немају никаква посла. Свака суверена држава овлашћена је да сама регулише како најбоље зна ту последњу врсту односа и у томе не сме бити никаквога мешања од стране других држава. Настаје, дакле, питање: да ли Конференција у Хагу има права уопште да државама, које су на њој представљене, припрема законске предлоге за чисто унутрашње односе; да она са тим не дира у њихово суверенство? Истина, свака од тих држава има на њој своје изасланство и право гласа, али то не чини ништа. Државама су само међународни послови заједнички, па је сасвим и природно да те послове оне реша-

вају заједнички и да код тих послова буде онако како већина реши. Али послови чисто унутрашњи припадају једино и искључиво оној држави чији су. Код тих послова не може бити никаквога заједничког решавања међу државама, а најмање надгласања и натурања мањини оно што је изгласала већина, и то без икаквог обзира на то: да ли су ти послови одвојени и сами за себе или су, као што је случај овде са општим меничним законом, везани за међународне. Шта више, кад су овако спојени, утолико је горе; јер условљавањем оног што је у погледу међународних односа решено оним што је одлучено за унутрашње врши се принуда противна међународном праву, јер има карактер мешања у унутрашње државне ствари.

Редакциони Одбор, као главни разлог за свој предлог: да Општи менични законик буде уједно и међународни и народни, навео је, како је немогућно код меница одвојити операције које имају карактер међународни од оних које су чисто унутрашње. По мом мишљењу, та је поставка нетачна. *Међународне* су све оне менице које су издате у једној држави а да се плате у другој. Све су друге *унутрашње*. Ове последње (т. ј. унутрашње) остају такве и онда када буду основица каквог меничног изјашњења (пријема, односа, меничног јемства) у другој држави. У том случају *само та* менична изјашњења имају карактер међународни. Одредбе општег меничног законика имале би, по мом мишљењу, да важе за међународне менице и за сва међународна менична изјашњења, а чисто домаће менице да потпадају искључиво под одредбе домаћег закона своје земље. Оне домаће менице, које буду основица каквог међународног меничног изјашњења, имале би да се оцењују, у колико долази у питање важност тога меничног изјашњења, како по домаћем тако и по Општем меничном закону и да се од та два закона примени онај који меницу оглашава за важећу, како би се одржало у снази менично изјашњење.

Још је слабији онај разлог одбора: да би, ако се Општем меничном закону да карактер само међународни, у свакој држави постојала два различна менична закона: један за међународне меничне операције а други за унутрашње, који би створили велики заплет. Али зар, крај оноликих изузетака од прописа Општег меничног закона, и онда кад се

Општем закону да апсолутно општи карактер, неће постојати по два закона, ако баш не формално а оно бар материјално? Што се зашлета тиче, њега се не треба плашити кад се тачно обележи демаркациона линија између домаћег и општег меничног права.

II. *Карактер Општег закона.* О томе се у Извештају Редакционог Одбора каже овако: „Какав треба да буде карактер општег закона? Може се замислити више система.

Тако, Конференција би могла, у својим већањима, да послужи као неко узајамно обавештење, а потом би свака држава могла на основу извештаја својих изасланика да себи изради закон, који би што је могућно више одговарао заједничким погледима што су на њој исказани. То би очевидно било недовољно, а уз то питања општег меничног закона већ су одавна довољно разрађена, да свака држава може, ако жели, та питања и сама проучити, те нема потребе да само ради тога шаље изасланике на дипломатску конференцију? Може се поћи даље и сагласити се на извесан текст законски, који би затим свака држава прогласила за свој закон, не обавезујући се да га задржи. Тиме би се постигло фактичко изједначење, али не и правно. Тако је урађено у Немачкој за Wechselordnung од 1848 године, а тако су исто поступиле и три скандинавске државе у 1881 години. Изгледа, да је тешко постићи и одржати потпуно изједначење такве врсте између много држава, нарочито кад се оне налазе у сасвим различним приликама. На вотирање новог закона у разним парламентима у облику обичног закона није ни мислити, јер би било врло тешко провести га без икакве измене; не треба, на име, губити из вида да све предложене одредбе не налазе подједнако допадање у свима земљама и да ће многи Парламенат бити у великом искушењу да избрише све оне одредбе које му се допадају понајмање. Закон, међутим, треба да се процени у његовој целини и да се прими, ако се, по свестраној процени, нађе да је целина добра. То се може извршити средством Конвенције, која без сумње обавезује нас, али исто тако обавезује и друге према нама; то се може постићи *Савезом*, у коме чланови његови имају један према другом и права и обавезе.

Пројектованом општем закону, дакле, треба дати *уговорни* карактер и у члану 1-вом Конвенције, који вам под-

носимо, то се изрично каже. То повлачи тешке последице које не треба превиђати; последице, које изгледају потребне ако се хоће да постави трајно јединство“.

III. *Облик дипломатских докумената.* Односно тога у извештају Редакционог Одбора наведено је ово:

„Како ће се општи закон увести у разним државама? За то има више путева и начина. Али, пре свега, прво долази питање о језику. У погледу међународном нема сумње да ће бити *само један текст*; и то онај који ми спремимо а који ће дефинитивно утврдити они који дођу после нас. Али тај се текст не може у свима земљама поднети на одобрење законодавним факторима такав какав је, прогласити као закон и на судовима примењивати; он се мора превести. Нема сумње да ће тај превод бити обавезан за власти и за судове у земљи, али у погледу међународном он ће имати само онолико вредности колико дословно одговара тексту француском. Свака је влада одговорна за свој превод и та одговорност може да даде места дипломатским напоменама. Ми смо ове неоспорне мисли овде навели само ради принципа, а свака ће се влада, нема сумње, и сама постарати да њен превод не да места никаквој критици.

„Кад оставимо на страну питање језика, ми можемо замислити разне начине за увођење општег закона у унутарње законодавство појединих држава савезница.

„Неке државе могу да га прогласе онако како гласи, спроводећи га при том једним уводним законом, у коме ће учинити употребу од овлашћења које општи закон даје односно измена и допуна његових наређења. Ту ће онда бити два закона који дејствују паралелно.

„Али свакојачко је боље и простије извршити у самом општем закону све допуштене измене и допуне које се желе учинити, јер ће се на тај начин добити један једноставан текст, коме не треба никаквога допуњавања нити исправљања са стране. Изгледа да се тако и мора поступити у извесним случајевима. На пример, држава, која жели да отклони потребу изричног назначавња у меници да је то меница, већ не може службено да прогласи општи закон онако како га је већина формулисала у члану 1-вом тачци 1-ој пројекта, јер се ту изрично вели: „Вучена меница мора садржавати: 1-во назначење да је меница или назначење по наредби...“

„По себи се разуме, да се општи закон може изменити или допунити само у оној мери у којој је то одређено Конвенцијом. Односно тога имају се учинити оне исте напомене које су изложене напред за превод, у погледу одговорности појединих влада.

„Шта више, и кад се општи закон попуни сагласно прописима Конвенције, он ипак неће бити једини закон за сва питања и потраживања која се могу појавити поводом меница. Судство, судски поступак налазе се изван домаћаја пројекта општег закона и остављени су искључиво домаћем закону сваке државе. То је важно напоменути, јер има држава у којима постоји засебан поступак за менице, нарочито засебни прописи о томе на који начин трасат може употребити своје приговоре против притежатеља“.

Уз ове претходне напомене, Редакциони Одбор поднео је Конференцији ове документе:

1. Претходни предлог општег меничног закона (Avant-projet d'une Loi uniforme sur la lettre de Change et le Billet à Ordre);

2. Претходни предлог Конвенције за изједначење меничног права (Avant-projet d'une Convention sur l'Unification du Droit relatif à la lettre de Change et au Billet à Ordre); и

3. Пројект завршног протокола (Projet du Protocole de clôture).

У седницама Конференције, које су одржане 22 и 23 јула, примљени су како предлог општег меничног закона тако и предлог конвенције, али, пошто су на текст и једног и другог од стране извесних изасланика учињене примедбе, Конференција је овластила Редакциони Одбор да он проучи те примедбе и да затим утврди дефинитиван текст оба документа. Због тога што кад овај извештај пишем, још немам тог дефинитивног текста, ја сам и био принуђен да садржину рада Конференције изложим по Резолуцијама Централног Одбора, које су од Конференције усвојене као основица општег меничног закона. Кад пак добијем коначно утврђени текст предлога општег меничног закона и предлога Конвенције, ја ћу их оба превести и пропратити, у колико буде требало, примедбама. Том ћу приликом изложити и то шта треба од своје стране да урадимо по овом предмету.

На овоме месту имам узгред да напоменем, да не треба

рачунати да ће Енглеска и Северно-Америчке Уједињене Државе учествовати даље у раду на изједначењу меничног права. Изасланици тих двеју великих држава на седници Конференције од 21 јула изјавили су један за другим: како њихове владе не мисле примити Општи менични закон, и то Енглеска зато, што је она с грдном муком већ постигла да се енглески закон од 1882 године усвоји као општи у Великој Британији, Британским колонијама и у највећем делу Северно-Америчких Савезних Држава, које укупно представљају становништво од 120,000.000 душа од прилике, не узимајући ту у рачун пространу Индиску Царевину, па сада од ње није ни очекивати, да она то већ остварено јединство поквари новим Општим меничним законом, за који није унапред сигурна да ће га све њене колоније и хтети да приме, будући је садашњи закон потпун израз обичаја и потреба њихове трговине те би се мењањем тога закона поништавали ти обичаји и остављале неподмирене те потребе; — а Америка зато, што савезној влади уставом није признато право да утиче на доношење трговачких закона у Савезу, пошто та врста закона спада у посебну надлежност законодавних фактора сваке поједине савезне државе, те због таквог свог положаја савезна влада није ни овлашћена да се у погледу ових закона ма у колико ангажује. Али изасланици и једне и друге државе изјавили су при том готовост, да ће се њихове Владе трудити да се у англо-саксонски закон унесе све оно што се у Општем меничном закону буде нашло као добро и потребама њиховим прилагодније од онога што већ имају у своје закону.

У последњој седници Конференције, која је одржана 25 јула у вече, сви први изасланици ставили су своје потписе на завршном протоколу испод дефинитивног текста Општег закона и Конвенције (за који је остављено место да се уметне).¹

¹ Завршни протокол гласи овако:

„Конференција за изједначење меничног права, коју су предложиле Владе немачка и италијанска а сазвала Влада холандска, састала је се 23 јуна 1910 у Хагу, у сали холандске Народне Скупштине.

„Државе, које су назначене ниже по азбучном реду, узеле су учешћа у Конференцији, на које су послале као своје изасланике: Немачка и т. д.

„У низу седница, које су држане од 23 јуна до 25 јула 1910 године, Конференција је примила Претходни предлог Конвенције и Претходни предлог Општег закона, са овде изложеном садржином, који се подноси на оцену, Владама заступљеним на Конференцији“.

Завршујући овај извештај, мени је част, Господине Министре, доставити Вам до знања још и ове одлуке Конференције:

1. Конференција је решила, да њени предлози Конвенције и Општег меничног закона буду само претходни предлози (avant-projets). Владе држава, које су учествовале у Конференцији, проучиће те предлоге у току једне године дана, па ће онда Холандска Влада сазвати (од прилике у септембру идуће године) нову Конференцију, која ће имати мандат да утврди дефинитиван текст и Конвенције и Општег закона, тако да га опуномоћени делегати одмах потпишу.

2. Ова друга Конференција имаће у исто време и ту дужност да узме у претрес и решење један Општи закон о чеку.

3. На тражење делегата француских и немачких, Конференција је одлучила да се њени закључци чувају од шире јавности као службена тајна за све време док Холандска Влада не пошаље осталим Владама дефинитиван текст Општег меничног закона и конвенције са осталим актима.

Са овим извештајем ја сам прилично се задржао, али томе је био главни узрок болест, која ме је држала у постељи пуне две недеље, а осим тога и сама величина извештаја, који сам желео да буде што потпунији.

Изволите примити, Господине Министре, уверење о мом најодличнијем поштовању.

22. август 1910 год.
у Београду.

Сп. Радојичић.

ПРЕТХОДНИ ПРЕДЛОГ Општег меничног закона.

ГЛАВА I

О издању и о форми вучене менице.

Чл. 1.

Вучена меница мора садржавати:

1. означавање да је меница.¹ То се означавање мора написати у самом слогу менице на језику на ком је она састављена;
2. безусловну наредбу да се плати одређена сума новаца;
3. име онога ко има да плати;
4. време кад ће се исплатити;
5. место где ће се исплата извршити;
6. име онога коме се има платити;
7. место и дан издања менице;
8. потпис издатеља.

Вучена се меница може повући како с једног места на друго тако и на исто место. Није нужно да се у њој назначи у чему је вредност примљена.

Чл. 2.

Исправа, у којој не би било ма којег од означавања побројаних у члану 1, неће се сматрати за меницу; од тога се изузимају само случајеви одређени у ставу који долази.

Тако вучена меница, у којој није назначен дан кад се има исплатити, сматра се као меница по виђењу; вучена меница у којој није означено где ће се исплатити, има се платити у месту становања трасатовог ако је то место у меници изрично означено или се може поуздано одредити по тексту саме менице; меница, у којој није означено место где је издана, сматраће се, под тим истим погодбама, да је издана у месту становања трасантовог.

Чл. 3.

Вучена меница може бити на наредбу њеног издатеља.

Она се може повући на самог издатеља. У том последњем случају не вреди, ако је издата на наредбу издатеља.

¹ Види Конвенцију, члан 2.

Она се може повући за рачун другога.
Она се може издати да се плати њеном доносиоцу.²

Чл. 4.

Свака вучена меница, и онда кад није изрично повучена на наредбу, може се пренети на другога меничним преносом. Од тога се изузимају менице које су издате да се плате доносиоцу.

Издатељ може забранити да се меница преноси, ставивши у њој речи „не по наредби“ или други какав израз који то исто значи. У таквом случају она се може пренети на другога само у облику уступљења и са обичним његовим дејствима.

Чл. 5.

Вучена се меница може издати да се плати у стану кога трећег у месту становања трасатовог. Она се тако исто може издати да се плати у ком другом месту.

У њој се може означити лице које ће је моћи платити у случају нужде; исто тако у њој се може изрично назначити лице које ће је моћи примити у случају нужде.

Чл. 6.

У вученој меници која се има исплатити одмах по виђењу или за одређено време од виђења, издатељ може назначити да сума у њој означена носи камату. У свакој другој меници означавање камате сматра се као да није ни написано.

У меници се има означити и каматна стопа, а ако се то не учини платиће се пет од сто камате.

Камата тече од дана кад је меница издана, осим ако друкчије није уговорено.

Чл. 7.

Ако је сума у вученој меници написана и писменима и цифрама, вредиће само она која је писменима исписана.

Кад је написана више пута и то само или писменима или цифрама, тада ће вредети она сума која је мања.

Чл. 8.

Ако се на вученој меници налазе потписи лица која су неспособна да се обавезу, то неће имати никаквога утицаја на важност обавеза осталих потписника те менице.

Чл. 9.

Ко се на вученој меници потпише као представник кога другог, сâм је по њој обавезан ако није имао право да представља то лице или ако је прешао границе дате му власти.

Чл. 10.

Издатељ јемчи да ће меница бити примљена и исплаћена о року.

² Види Конвенцију, члан 3.

Свако назначење, којим би се он ослобођавао одговорности за исплату, сматраће се као да није ни написано.

Издатељ може назначити да се наплата изврши без трошкова.

ГЛАВА II

О преносу.

Чл. 11.

Пренос треба да се напише на меници или на листу који је уз њу додат (додатку) или на препису менице. Њега треба да потпише преноситељ.

Пренос вреди и онда кад у њему није именован нови сопственик, или кад се преноситељ ограничи само на томе да се потпише на полеђини менице, на додатку или на полеђини преписа (бланко-пренос).

Меница се може пренети и на самог трасата, примио је он или не примио, на ранијег преноситеља, на издатеља или на оне који за њих одговарају. Они је могу пренети даље.

Чл. 12.

Пренос стављен на меници, која је издата да се наплати њеном доносиоцу, вреди само као менично јемство дато за издатеља.

Пренос на доносиоца нема никакве вредности ни на каквој другој меници.

Исто је тако без вредности и пренос само једног дела меничне суме.

Пренос не може бити услован, а услов који се у њему назначи сматра се када да није ни написан.

Чл. 13.

Преносом прелазе на новог сопственика сва права која истичу из менице.

Преноситељ јемчи да ће меница бити примљена и исплаћена, осим ако се у преносу друкчије назначи.

Чл. 14.

Кад је пренос неиспуњен (бланко), онда сопственик менице може:

1. испунити тај пренос на своје име;
2. испунити тај пренос на име другог ког лица;
3. предати меницу коме трећем лицу, не стављајући ни свој нов пренос нити испуњујући неиспуњени пренос;
4. пренети меницу новим неиспуњеним преносом или новим испуњеним преносом на име другог лица.

Чл. 15.

У преносу се може означити лице коју ће меницу платити у нужди.

Пренос се може извршити без јемчења да ће меница бити исплаћена о року, осим ако је издатељ менице преноситељ.

У њему може бити забрањено новом сопственику да меницу даље пренесе. У таквом случају преноситељ не јемчи онима којима меница буде уступљена.

Пренос може садржавати назначење, да се меница наплати без трошкова.

Назначења, која су унета у пренос, имају дејства само наспрам преноситеља у чијем се преносу налазе.

Чл. 16.

Притежатељ менице пренашање сматра се као њен законни сопственик кад год се његова сопственост утврђује непрекинутим низом преноса; макар последњи пренос био и неиспуњен (бланко).

Кад иза неиспуњеног преноса долази други пренос, онда се претпоставља да је онај, који је ставио тај доцнији пренос, меницу прибавио по неиспуњеном преносу.

Чл. 17.

Лица, која су по вученој меници обвезана, могу истаћи њеном сопственику само ове приговоре:

1. приговоре који им припадају непосредно према сопственику;
2. приговоре основане на неспособности да се обавезу;
3. приговоре који истичу из текста саме менице или из напомена које се у њој налазе;
4. приговоре, који се оснивају на одредбама овог закона.

Кад је сопственик несавесан, обвезници му могу истаћи и оне приговоре који би могли да употребе против ранијег сопственика.

Чл. 18.

Кад се у преносу налази назначење „вредност за наплату, за инкасо, у пуномоћству“ или ма какво друго назначење које означаје пуномоћство, притежатељ по таквом преносу сматра се само као пуномоћник преноситељев.

Он може да врши сва права која истичу из менице; али меницу на другога може пренети само у пуномоћство.

Овоме притежатељу обвезници могу истаћи само оне приговоре које би могли употребити наспрам његовог преноситеља да није било преноса у пуномоћство.

Чл. 19.³

Кад се у преносу налази назначење „вредност у јемству, вредност у залози“ или ма какво друго назначење које означаје залагање, притежатељ по таквом преносу сматра се као заложни поверитељ.

Он може да врши сва права која истичу из менице, али меницу на другога може пренети само у пуномоћство.

Обвезници му могу истаћи само приговоре које би могли употребити наспрам његовог преноситеља, изузимајући случај несавесности.

Чл. 20.

Пренос, написан после рока плаћања, има иста правна дејства, као и пренос пре рока. Али ако је такав пренос написан тек пошто је издат

протест због неисплате или пошто је протекло време које је за исти прописано, он се тада сматра као обично уступљење, о коме важе прописи Грађанског Законика.

ГЛАВА III

О пријему.

Чл. 21.

Притежатељ је овлашћен да меницу, до рока плаћања, поднесе на пријем трасату.

Меница се има поднети ради пријема у месту где трасат обитава. Као такво сматра се оно место које је назначено крај имена трасатовог.

Пријем се може захтевати само радног дана.

Чл. 22.

У свакој се меници може назначити, да се мора поднети на пријем или да се пријем мора изискати у извесном року. У овом последњем случају, ако последњи дан рока за поднашање на пријем буде празник, меница се може поднети првог идућег радног дана.

Исто тако у свакој се меници може назначити, да се не може поднети на пријем пре извесног дана. Али забранити сасвим да се поднесе на пријем, није допуштено ни у меницама домицилираним ни у оним које су повучене да се плате на одређено време по виђењу.

Сваки преноситељ може унети у свој пренос назначење којим се новом притежатељу ставља у дужност да меницу поднесе на пријем. А, на против, преноситељу се не допушта да у свој пренос унесе назначење „без пријема“, ако се пре тога меница могла поднети на пријем.

Сва назначења, која су овим чланом забрањена, сматрају се као да нису ни написана.

Чл. 23.

Менице, које се имају платити на одређено време по виђењу, морају се поднети на пријем у току шест месеца од дана кад су издате, без икаквог продужења због удаљености. Издатељ или који од преноситеља може за ово одредити и краћи рок. Тај рок повећати може само издатељ и то највише до шест месеца. Ако буде назначено повећање дуже од шест месеца, целокупан рок остављен за поднашање на пријем своди се на једну годину.

Чл. 24.

Пријем треба да се напише на самој меници. Он се означава речи „примљена“ или ма којом другом која то исто значи, а испод тога треба да дође потпис трасатова. И сам потпис трасатова, кад се налази на лицу менице, важи као пуноважан пријем.

Уз пријем се не мора да назначи и дан кад је написан. Али код менице које се имају платити на одређено време по виђењу или које се имају поднети на пријем у извесном року одређеном особеним назначењем, поред пријема се мора да назначи и дан кад је меница поднета на пријем.

Пријем, кад је написан на додатку менице или на препису менице или на особеном писмену, не повлачи за трасата меничну обавезу.

³ Види Конвенцију, члан 4.

Чл. 25.

Пријем не може бити услован, али се може ограничити само на један део меничне суме.

Сваку другу измену, која би се пријемом чинила у ономе што је у тексту менице назначено, притежатељ може сматрати као одбијање пријема. Али прималац је ипак одговоран онако како је се обавезао пријемом.

Чл. 26.

Кад издатељ означи у меници као место плаћања такво место у коме трасат не обитава, не одредивши лице које ће да плати за трасата, трасат је тада дужан да у пријему назначи ко ће меницу платити. Ако ни он то не учини, сматра се да је се пријемник обавезао да меницу он сам плати у месту одређеном за исплату.

Ако се меница има да исплати у месту у коме трасат станује, овај може, у место адресе која је у меници за исплату назначена, у пријему означити другу у том истом месту.

Чл. 27.

Кад му се меница поднесе на пријем, трасат је дужан да притежатељу саопшти свој одговор првог радног дана за оним кога му је меница поднета.

Притежатељ није дужан да преда меницу трасату у руке.

Чл. 28.

Пријемом својим трасат се обавезује да о року меницу плати њеном законом притежатељу.

Ако не буде меницу платио, притежатељ, па и сам трасант, има право да га на основу менице непосредно тужи суду.

Чл. 29.

Кад на меници напише пријем, трасат нема права да га избрише чим написмено извести притежаоца менице или његовог пуномоћника или ма ког потписника да је меницу примио, или чим меницу да из руке.

Чл. 30.

Сматра се да је трасат одрекао да меницу прими, осим случаја кад то изрично изјави, још и онда кад на меници не стави пријем првог радног дана после оног кога му је она поднесена на пријем, као и онда кад је пријем пребрисао још док је имао на то право (чл. 29), и, најзад, кад је у пријему изменио што год од онога што је у меници назначено.

ГЛАВА IV

О пријему за част.

Чл. 31.

После протеста због непријема или после простог одрицања пријема у случају кад је у меници назначена да се наплати без трошкова, као и у случајевима предвиђеним у члану 62, меницу може, све до рока пла-

ћања, примити когод за част издатеља, кога од преноситеља или ма ког другог потписника.

Меницу може за част примити свако треће лице, па и сам трасат, који је није хтео редовно примити, или потписник који је по тој меници већ обавезан.

Чл. 32.

Кад је трасант, на основу члана 5, става 2, назначио лице, настало у месту плаћања, да меницу прими у нужди, притежатељ је дужан, за времена, подвести меницу томе лицу да је прими за част и изискати протест ако се пријем одрече. Ако то пропусти учинити, он губи право да тражи наплату пре рока (*привремена редакција*).

У свима другим случајевима притежатељ може да не прими пријем за част.

Чл. 33.

Пријем за част треба забележити на самој меници. Испод њега треба да се потпише пријемник за част. У пријему ваља да се назначи за чију је част дат. Ако се то не учини, сматра се да је дат за част издатеља.

Пријемник за част дужан је да о свом пријему извести оног за чију је част меницу примио. Тај извештај треба да пошаље препорученим писмом у току прва два радна дана по датом пријему.

Потписник менице, који тако буде извештен о пријему за част, дужан је и он да о њему извести у току прва два радна дана потписника који је њему непосредно одговоран, и, тако даље идући све до издатеља.

Чл. 34.

Датим пријемом за част, пријемник се обавезује према преноситељима који долазе после оног за чију је част меницу примио исто онако као што је овај обавезан према њима.

Ова се обавеза гаси, ако неплаћена меница није поднета пријемнику за част на исплату и ако није протестом утврђено да му је поднета, бар последњег дана одређеног за издање протеста због неисплате.

Кад прими пријемника за част, притежатељ губи право да од њему одговорних потписника тражи наплату пре рока.

И онда кад се меница прими за част, онај за чију је част примљена и њему одговорни менични потписници могу захтевати од притежаоца да, чим му се исплати сума означена у члану 57, преда меницу и протест због непријема, ако је овоме било места. Онај коме је меница предата може одмах тражити наплату од меничних обавезника који њему одговарају.

ГЛАВА V

О меничном јемству.

Чл. 35.

Исплата менице може се обезбедити меничним јемством. Менично јемство може дати свако треће лице, па и сваки потписник менице, само ако се, у том последњем случају, увећавају сигурности притежатеље.

Чл. 36.

Менично јемство даје се на меници, на меничном додатку или на препису менице.⁴

Оно се назначује изразом „као јемац“ или ма којим другим који то исто значи, а испод тога долази потпис.

Сматра се да је дато и самим потписом меничног јемца, кад се стави на лицу менице; од тога се изузима само потпис трасатов (члан 24, став први).

У меничном јемству треба да се назначи за кога је дато. Ако се то не учини, сматра се да је дато за издатеља.

Чл. 37.

Менични јемац одговоран је солидарно са оним за чији је потпис јемчио.

Он је обавезан и онда када обавеза онога за кога је јемчио не би вредила из ма ког разлога осим због каквог недостатка формалног.

Кад меницу плати, он има право да тражи накнаду од оног за кога је јемствовао и од свију оних који су овоме одговорни.

ГЛАВА VI

О року плаћања.

Чл. 38.

Меница може бити повучена да се плати:

- на један одређени дан⁵;
- на извесно време од дана кад је издата;
- одмах по виђењу;
- на извесно време по виђењу.

Менице на обично време укидају се.

Менице са више рокова који долазе један за другим не вреде.

Чл. 39.

Ако рок исплате менице пада на какав законом одређен празник или на дан кога се исплата не може тражити, онда се мора исплатити првог радног дана који долази за тим даном.

Чл. 40.

Никакви дани почека, ни законски ни судски, нису допуштени.

Чл. 41.

Меница, којој је рок плаћања одмах по виђењу, мора се исплатити чим се покаже. Она треба да се поднесе на исплату у току шест месеца од дана кад је издата, без икаквог продужавања због удаљености. Изда-тељ или који преноситељ може за ово одредити и краћи рок, али тај рок

⁴ Види Конвенцију, члан 5.

⁵ Види Конвенцију, члан 6.

може повећати само издатељ, и то највише до шест месеца. Ако је назначено повећање дуже од шест месеца, целокупан остављени рок за поднашање тада се своди на једну годину.

Чл. 42.

Рокови који полазе од виђења теку од дана кад је меница поднесена на пријем или од дана кад је изискат протест због непријема.

Ако у пријему није означен датум, притежатељ може изискати протест, од чијег датума онда тече рок.

Ако у пријему вучене менице на одређено време по виђењу није означен датум и због тог недостатка није ни протест изискат, рок плаћања рачунаће се по последњем дану рока за поднашање који је одређен у члану 23.

Чл. 43.

При рачуњању рокова од датума и од виђења не узима се у рачу онај дан од кога се ти рокови почињу.

Чл. 44.

Ако је рок меници одређен на један или на више месеца од кад је издата, онда је рок плаћања онај дан последњег месеца који својим датумом одговара дану издања менице. Кад у последњем месецу нема тога дана, онда се узима за рок плаћања последњи дан тога месеца.

Када је на меници назначено да се плати за један или више месеца и једну половину месеца од њеног дана издања или од виђења, онда се, за рачуњање рока плаћања, прво узимају у рачун цели месеци.

Чл. 45.

Израз „да се плати у средини месеца“ (у половини — јануара, половини — фебруара и т. д.) значи „да се плати петнаестог дана у месецу“.

Кад је у меници означено „осам дана“ или „петнаест дана“ онда под тим не треба разумети једну или две недеље већ дословно осам или петнаест дана.

Израз „пола месеца“ означава рок од петнаест дана.

Чл. 46.

Кад је на меници назначено да се плати на један одређени дан у таквом месту у ком не важи исти календар који у месту издања менице, онда се за рок плаћања узима дан по календару који вреди у месту плаћања, осим ако је у меници друкчије назначено.

Када се меница на извесно време од дана издања повуче између два места чији су календари различни, онда се почетни дан рока узима по календару који вреди у месту издања, осим ако је у меници друкчије назначено.

Код менице на извесно време по виђењу у оваком ће се случају почетни дан рока одредити по календару места у коме је меница презентирана.

Одредба става 2 вреди и за рачуњање обавезних рокова за поднашање меница по виђењу и на извесно време по виђењу.

ГЛАВА VII

О плаћању.

Чл. 47.

Притежатељ може меницу поднети на исплату на дан њеног рока плаћања или једног од два радна дана који долазе одмах за њим.⁶

Чл. 48.

Трасат може захтевати да му се преда исплаћена меница заједно са признаницом притежатеља.

Притежатељ не може одбити почесну исплату.⁷

У случају почесне исплате, трасат може захтевати да се она прибележи на меници и да му се изда признаница.

Чл. 49.

Притежатељ менице не може се приморати да му се исплати пре одређеног рока за исплату.

Трасат, ако исплати меницу пре њеног рока, одговоран је за пуно важност исплате.

Трасат, ако меницу плати о року, пуноважно је ослобођен обавезе само онда кад се уверио да непрецртани преноси истичу један из другог. Он није дужан да се уверава о истинитости потписа преноситеља.

Чл. 50.

Кад је у меници означено да се исплати новцем која није у течају у месту плаћања, меница се тада може платити и новцем која је у течају у месту плаћања, али у оној вредности коју у то време има у том месту монета у меници означена; од овога се изузима кад је трасант назначио да се мора платити монетом која је у њој означена (назначење о стварној исплати у иностраној монети). Вредност стране монете одредиће се по законима и обичајима места плаћања.

Али трасант може назначити други начин рачуњања; у том случају тако срачуната сума мора се платити у домаћем новцу.

Чл. 51.

Ако се меница не поднесе на исплату у року који је означен у члану 47, пријемник је тада овлашћен да суму, на коју она гласи, положи надлежној власти на трошак и на одговорност притежатеља.

ГЛАВА VIII

Права притежаоца непримљене и неплаћене менице.

Чл. 52.

Одрицање пријема или исплате треба утврдити јавном исправом (протест због непријема или због неисплате).⁸

⁶ Види Конвенцију, члан 7.

⁷ Види Конвенцију, члан 8.

⁸ Види Конвенцију, члан 9.

Протест због неисплате не може се изискати на дан рока плаћања менице, већ га треба подићи једног од два радна дана који долазе одмах за тим даном.

Чл. 53.

Назначење да се наплата изврши без трошка, када га у меници стави сам издатељ, ослобођава притежаоца да ради судске наплате менице изиште протест, било због непријема, било због неисплате.

Ако притежатељ и мимо то назначење изиште протест, сам ће сносити трошкове које буде учинио.

Назначење да се наплата изврши без трошка не разрешава притежатеља нити да меницу поднесе у роковима за то одређеним, нити да извести претходног преноситеља и трасанта према члану 55. Ако меницу не поднесе у прописаном року, за њега ће наступити губитци који су прописани у члану 64. Да рокови нису одржани, о томе има да поднесе доказ овај који се на то позива против притежатеља.

Када назначење о наплати без трошка у меници прибележи трасант, оно је обавезно за све потписнике менице и кад би се томе противно наредило у преносима менице.

Када се пак то назначење унесе у пренос, оно тада вреди само преноситељу који га је прибележио. У томе случају трошкови, ако се протест изиште, могу се наплатити од свију потписника менице.

Чл. 54.

Протест се има изискати у месту где станује трасат или лице које има меницу да исплати, адресат у нужди, пријемник за част (*привремена редакција*).

Чл. 55.

О томе да меница није примљена или плаћена притежатељ је дужан да извести свога непосредног преноситеља за два радна дана од кад је протест изискат или, у случају назначења о наплати без трошка, од кад је меницу поднео на пријем или на исплату. И сваки је преноситељ дужан да овај извештај достави у препису своме претходнику у истом року, и тако даље, идући у назад, све до издатеља. Рок почиње од кад је извештај примљен од последника.

Осим тога, притежатељ је дужан у току четири радна дана да извести непосредно трасанта о неисплати.⁹

Ови извештаји шаљу се препорученим писмом. Довољно је ако је препоручено писмо предато пошти у роковима који су прописани у предњим одредбама.

Лицу, које се има извести, на место препорученог писма, може се предати лично у руке обично писмо, али тада треба од њега добити на то признаницу у којој је назначен дан предаје.

Преноситељу, који није никако назначио своју адресу или је нечитко назначио, неће се слати извештај, него ће се послати првом преноситељу који се налази пред њим.

⁹ Види Конвенцију, члан 10.

Онај који не пошље извештај о неисплати у законом року, не губи због тога своја менична права; он је само одговоран за штету, ако је наступила услед те његове немарности.

Чл. 56.

Сви они који су меницу потписали, њу примили или пренели одговорни су према њеном притежатељу један за другог јемствујући (солидарно).

Притежатељ непримљене или неплаћене менице има право тражити да му је плате преноситељи, трасант и остали потписници, било посебице или сви скупа, и при том није дужан да се држи реда којим су они потписали.

Ово исто право припада и сваком потписнику који је меницу исплатио према потписницима који су њему одговорни.

Тужба против једног обавезника не спречава да се могу тужити и остали обавезници, макар они долазили после оних против којих је тужба прво поднета.

Чл. 57.

Притежатељ може тражити од онога кога тужи:

1. суму која је означена у непримљеној или у неплаћеној меници;
2. трошкове учињене око протеста, око извештаја које је притежатељ послао своме преноситељу и трасанту, а тако исто и остале трошкове;
3. трошкове око издања нове менице, ако их је било;
4. комисион једну шестину од стотине.

Ако је тужба за наплату подигнута пре рока, онда ће се од меничне суме одбити есконт срачунат, по избору притежатеља, или по стопи званичног есконта или по стопи пијачној која важи на дан тужбе у месту становања притежатељевог.

Ако је, на против, тужба подигнута после рока плаћања, меничној суми додаће се камата пет од сто, рачунајући од дана рока.

Чл. 58.

Преноситељ, који је платио меницу може тражити од оних који су њему одговорни:

1. целу суму коју је платио;
2. пет од сто камате на ту суму, рачунајући од дана кад је исту исплатио;
3. трошкове које је учинио, нарочито трошкове око издања нове менице;
4. комисион једну шестину од стотине.

Чл. 59.

Сваки од кога се тражи да меницу исплати, може захтевати да му се исплаћена меница преда са протестом и квитираним рачуном.

Чл. 60.

Сваки преноситељ који је исплатио меницу може прецртати свој пренос и преносе оних преноситеља који долазе после њега.

Сваки обавезник, од кога се тражи наплата може захтевати од притежатеља да му преда неплаћену меницу и протест, чим му положи суму која се има платити.

Чл. 61.

Ако се наплата тражи због тога што је трасат примио меницу само за један њен део, онда онај који исплати део што је остао непримљен, може захтевати да се та почесна исплата прибележи на меници и да му се на њу изда признаница. Притежатељ дужан је издати му препис менице с потврдом на њему да је веран оригиналу и протест. За тужбе, које преноситељи подижу за накнаду један против другог а против издатеља, овај препис замењује оригиналну меницу.

Чл. 62.

У случају када је примаоцу отворен стечај или је он обуставио плаћања, макар та обустава и не била раније утврђена судским решењем, као и онда када извршна власт не буде могла из његовог имања наплатити извршну судску осуду или кад је прималац изгубио наспрам притежаоца право на уговорени рок, непосредна се наплата може тражити исто онако као и у случају непријема, пошто се најпре изиште протест због неисплате.¹⁰

Чл. 63.

Сваки који има права да на основу чланова 56 и 62 тражи наплату менице, може, кад год није противно у меници назначено, наплатити се средством нове менице (повратне менице), која треба да није домицилирана и да је повучена на ког од потписника њему одговорног с тим да се плати одмах по виђењу.

Сума повратне менице обухвата поред сума што су означене у члановима 57. и 58., још и посредничку награду плаћену за посредовање при есконтисању повратне менице и таксу за ту меницу.

Ако је повратну меницу повукао притежатељ, њена се сума одређује по курсу који има меница по виђењу, повучена из места плаћања на место у коме се налази њен обавезник на кога је вучена. Ако је њу повукао ко од преноситеља, онда се њена сума одређује по курсу који има меница по виђењу, која је повучена из места у коме станује трасант повратне менице на место становања онога на кога је поватна меница вучена.

Чл. 64.

По истеку рокова одређених

За поднашање менице по виђењу или на извесно време по виђењу (чланови 23. и 41.).

За подношење менице која се има поднети на пријем у одређеном року према нарочитом назначењу у њој стављеном (члан 23. став 1-ви);

За подизање протеста због неисплате (члан 52. став 2);

За подношење на исплату за случај кад се у меници налази назначење о наплати без трошка (чл. 53.);

¹⁰ Види Конвенцију, члан 11.

Притежатељ губи сва права према преноситељима, према трасанту и према свима другим обвезницима, изузимајући само пријемника и његовог јемца.¹¹

Чл. 65.

Ако притежатељ домициларине менице не изиште протест против домицилијата то за њега неће повући губитак његових права према пријемнику. Притежатељ је дужан, изискао протест или не против домицилијата, да извести пријемника да меница није плаћена о року и то да учини онако како је одређено у члану 55.

Чл. 66.

Ако продужи пријемнику рок плаћања, притежатељ губи сва права према свима њему одговорним потписницима који нису пристали на то продужење, кад год не буде изискао за времена протест.

Чл. 67.

Када у месту где треба меницу поднети или изискати протест настане случај више силе (неотклонима сметња), услед које се у законим роковима то не може извршити, онда се ти рокови продужавају.

Како случај више силе престане, притежатељ је дужан меницу одмах поднети и, ако је потребно, изискати протест.

Али ако сметња, коју о року плаћања ставља виша сила, траје више од месец дана, притежатељ, чим тај месец истече, може тражити да му меницу плате обавезници који су њему одговорни.

Код меница по виђењу притежатељ може, у случају више силе одмах тражити наплату од својих претходника чим је виша сила трајала месец дана почињући од дана кога би он, да ње није, могао захтевати исплату.

Код меница на извесно време по виђењу, у случају више силе рок почиње чим истече један месец дана од кад је, да ње није, притежатељ могао меницу поднети на пријем.

Судови неће моћи сматрати као вишу силу, о којој је реч у овом члану, догађаје који се десе лично притежатељу или онемо кога је он одредио да меницу поднесе или да изиште протест, ако исти спрече да се за времена поднесе меница или подигне протест.

ГЛАВА IX

О плаћању за част.

Чл. 68.

Меница се може платити за част, било пошто се подигне протест због неисплате, било пошто се поднесе на исплату у случају кад се у њој налази назначење о наплати без трошка, и то за част издатеља, кога преноситеља или кога другог потписника меничног.

Исто је тако и у оним случајевима кад је за притежатеља отворено право да тражи наплату пре приспелог рока.

¹¹ Види Конвенцију, чл. 12.

За част може меницу исплатити свако оно лице које је може примити за част према члану 31, ставу 2.

За част се меница може платити најдаље последњег дана који је одређен за подизање протеста због неисплате. У случајевима, који су назначени у ставу 2 овога члана, исплата за част има бити пре рока плаћања.

Чл. 69.

Кад су у меници означени адресати у нужди или какав пријамник за част као настањени у месту плаћања, притежатељ је тада дужан да за времена поднесе меницу свима њима да је исплате за част. Ако то не учини, он губи право да тражи наплату од свију преноситеља који долазе после онога који је означио адресата у нужди или онога за чију је част меница примљена (*привремена редакција*).

Чл. 70.

Платац за част треба да положи целу ону суму коју би био дужан да да онај за чију част он плаћа.

Притежатељ може одрећи почесну исплату за част.

Ако он не хтедне примити исплату за част целе суме одмах престају бити обавезени сви они који би том исплатом били ослобођени.

Чл. 71.

Кад адресат у нужди или пријамник за част не хтедне да меницу исплати за част, то треба утврдити за времена протестом, јер ако се тако не уради притежатељ губи право да тражи наплату од свију преноситеља који долазе после онога који је означио адресата у нужди за чију је част меница примљена (*привремена редакција*).

Чл. 72.

Исплата за част треба да се забележи на меници са означањем онога за чију се част плаћа. Ако се то не означи, сматраће се да је плаћено за част издатеља.

Ако има више њих који хоће меницу да плате за част, претпоставиће се исплата онога, који ослобођава обавезе највише меничних потписника.

Меница и протест због неисплате предаће се платцу за част.

Чл. 73.

Платац за част ступа у права притежатеља према ономе за чију је част меницу он платио и према свима онима који су овоме одговорни.

Али он не може на меници ставити нов пренос. Преносиоци који долазе после оног потписника за чију је част меница плаћена ослобођени су обавезе.

ГЛАВА X

О примерцима и преписима менице.

Чл. 74.

Издатељ је дужан да ремитенту изда, на захтевање, више примерака менице. Трошкове око тога ремитент ће платити.

Сви примерци морају бити потпуно једнаки и сваки се мора означити текућим бројем у самом тексту менице; што ако се не учини сваки је примерак сматра као засебна меница.

Сваки притежатељ може захтевати да му се изда више примерака. У томе циљу он треба да се обрати своме непосредном преноситељу, који је дужан дати му своје име и своје старање употребити да може дејствовати против даљег преноситеља, док, идући тако од једног до другог преноситеља, не доспе до издатеља. Преноситељи су дужни да ставе своје преносе на нове примерке. Трошак, који је учињен за издање нових примерака падају на терет притежатеља који је примерке захтевао.

Чл. 75.

Кад се меница исплати по једном примерку, престају одмах важити и сви остали њени примерци који нису примљени. Није нужно нарочито уговорити да се исплатом, која је учињена по једном примерку, поништавају сви примерци.

Против преносиоца, који је једном истом лицу пренео све примерке, тужба за наплату може се подићи само на основу свију тих примерака, осим ако притежатељ да осигурање за губитак права на накнаду, који наступа услед тога за преноситеља према ранијим преноситељима и према издатељу.

На против, преноситељ, који је разним лицима пренео примерке, а тако исто и доцији преноситељи, одговарају по свима примерцима који им нису враћени при исплати.

Чл. 76.

Кад се примерак пошаље на пријем, онај који је то учинио треба да, при преношењу осталих примерака, на њима означаи име онога код кога се налази тај послати примерак. Овај последњи је дужан да преда тај примерак законом притежатељу другог примерка.

Ако он то не хтедне учинити, притежатељ може подићи тужбу за накнаду тек онда кад издејствује да се протестом утврди да му није издат примерак који је послат на пријем и да се пријем или исплата није могла добити по другом примерку.

Чл. 77.

Сваки притежатељ менице има права да од ње изда преписе.

У препису треба меницу преписати тачно од речи до речи са преносима и свима другим изјашњењима која се на њој налазе; у њему треба означити и то где се он свршава.

Препис се може пренети на другога на исти начин и са истим дејствима као и оригинал.

У препису треба назначити у кога се налази оригинална исправа.

Ако је тај не хтедне издати законитом притежаоцу преписа, овај последњи моћи ће подићи тужбу за накнаду против лица који су пренели препис тек онда кад издејствује да се протестом утврди да му оригинал није издат, не губећи при том, ако има места, права на тражење накнаде штете од држаоца оригинала.

ГЛАВА XI

О лажним, преправљеним и несталим меницама.

Чл. 78.

Лажност потписа, кога потписника менице, макар то био потпис самог трасанта или примаоца, ни у колико неће ослабити важност оних обавеза које истичу из истинитих потписа.

Чл. 79.

У случају измене текста менице, они који су се на меници потписали после измене одговарају према измењеном тексту; они, пак, који су се потписали раније, одговорни су према првобитном тексту.

Чл. 80.¹²

Кад менице нестане, притежатељ може тражити да му трасант изда нови примерак, а ради тога треба да се обрати преко преноситеља који му претходе. Трошак око тога мора сам да поднесе.

Ако се на несталоме примерку налази пријем трасатов, притежатељ од њега може тражити исплату менице на основу новог примерка само онда кад да јемство.

Чл. 81.¹³

Кад је меница нестала, њен законни притежатељ у таком случају само је онда дужан да је изда ако се докаже да је прибавио несавесно или да је прибављајући је био крајње несмотрен.

ГЛАВА XII

О застарелости.

Чл. 82.¹⁴

Све тражбине, које истичу из менице против пријемника и против онога који је за њега јамчио, застаревају за три године, рачунајући од рока плаћања.

Тражбине притежатеља против преносилаца, противу трасанта и противу оних меничних обвезника који су њима одговорни, застаревају за шест месеца, почињући од рока плаћања или од дана протеста, ако је исти изискат на време.

Тражења накнаде преноситеља једног од другог и од трасанта застаревају за шест месеца почињући од дана кад је преноситељ исплатио меницу или од дана кад је, пре него што је платио, против преноситеља тужба подигнута или је преноситељ опоменут да плати.

Прекид застарелости има дејства само против онога према коме је извршен.

¹² Види Конвенцију, члан 13.

¹³ Види Конвенцију, члан 13.

¹⁴ Види Конвенцију, чланове 12. и 14.

Сваки потписник менице, који је исплатио меницу или против кога је поднета тужба за накнаду дужан је о томе извести свога непосредног претходника који је њему одговоран, и то у року, на начин и под одговорношћу одређеном у члану 55. Преноситељ, кад добије тај извештај, дужан је саопштити га своје непосредном претходнику, а тако има да уради сваки преноситељ све до трасанта.

ГЛАВА XIII

О сукобима закона.

Чл. 83.

Способност коју треба да има неко лице да би се по меници могло обвезати, одређује закон његове земље. Али ако тај закон огласи за надлежан закон које друге државе, онда се има да примени овај последњи закон.

Лице, које према закону означеном у последњем ставу није способно биће увек пуноважно обавезано, ако је обавезу примило на земљишту државе по чијем се закону сматра за способно.¹⁵

Чл. 84.

Форму протеста и осталих радња које треба предузети за вршење или за одржање меничних права, одређују закони на чијем се земљишту има протест да изда или поменути радња да изврши.

Чл. 85.

Форму обавезе, примљене по меници, одређују закони државе на чијем је земљишту обавеза примљена.

ГЛАВА XIV

О сопственој меници.

Чл. 86.

Сопствена меница садржи безусловно обећање њеног издатеља да ће исплати одређену суму новаца. У њој се мора назначити дан кад је издава, рок кад се и место где се има платити. Њу треба да потпише онај који је издаје.

Ни у сопственој меници није нужно да се назначи примљена вредност.

Чл. 87.

Сва привила, која су напред прописана за вучену меницу, вреде и за сопствену, али само са овим изузетцима:

1-о. Издатељ сопствене менице обавезан је онако исто као прималац вучене менице. Према томе, код сопствених меница нема места пријему; ни издатељ сопствене менице ни његов менични јемац не ослобођавају се обавезе према неуредном притежаоцу, јер његова тражбина према њима застарева за три године од рока плаћања; сопствена се меница не може

¹⁵ Види Конвенцију, члан 15.

издати у више примерака; не вреди сопствена меница издата на наредбу самог њеног издатеља.

2-о. Код сопствених меница, које се имају платити за извесно време по виђењу, рок тече од датума визе која је на меници назначена и од издатеља потписана. Ако издатељ не хтедне да стави визу на меници или да означи датум, то се има утврдити протестом. У том случају рок меници тече од датума тога протеста.

Чл. 88. — Додатак.

Овај закон се не примењује на исправе на доносиоца.

Конференција је, осим тога, изјавила и ове две жеље,

I.

Влада Холандска имаће доброту, пошто истече потребно време за преглед Претходног Предлога Конвенције и Претходног Предлога Општег Закона меничног, да сазове нову Конференцију, чија ће задаћа бити да утврди коначни текст Конвенције и Општег Закона тако, да се Конвенција може, на самој Конференцији, поднети на потпис опуномоћеним изасланицима.

II.

Нова Конференција биће у исто време овлашћена да већа о Изједначењу законских одредаба о чеку. Желети је: да Холандска Влада има доброту, да би се олакшала та већања, употребити поступак који се тако срећан показао код ове Конференције.

ПРЕТХОДНИ ПРЕДЛОГ

Конвенције о изједначењу меничног права.

Чл. 1.

Државе уговорнице обавезују се да заведу свака на својој територији, било у тексту оригиналном било преведен на свој народни језик, овде приложени Општи закон о меницама вученим и сопственим, који ће ступити на снагу у исто време кад и ова Конвенција.

Ова се обавеза простире и у погледу колонија, посесија или протектората и судских консуларних области држава уговорница у колико у њима важе закони њихови.

Чл. 2.

Изузетно од члана првог, става 1 под 1-о Општег закона, свака држава уговорница може прописати да вучене менице, које се издаду на њеном земљишту, важе и онда кад не би садржавале назначење да су менице, ако се у њима само изрично назначи да су на наредбу.

Чл. 3.

Изузетно од члана 3, става 4 Општег закона, свака је држава уговорница овлашћена да прогласи за неважећу на њеном земљишту вучену меницу на доносиоца, ако је она на њему издата, примљена, јемствована или се на њему има да исплати.

Чл. 4.

Свака је држава уговорница овлашћена да, изузетно од члана 19. Општег закона, прогласи као и да није написано назначење залоге које се прибележи у преносу извршеном на њеном земљишту.

У том случају, то назначење имају и друге државе исто тако да сматрају као да није потписано.

Чл. 5.

Изузетно од члана 36., става 1 Општег закона, свака држава уговорница овлашћена је да пропише да се, за обезбеђење меничне обавезе примљене на њеном земљишту, менично јемство може на њеном земљишту дати у одвојеној исправи али тако да се у њему назначи место где је дато

Чл. 6.

Као додатак члану 38., ставу 1. Општег закона даје се свакој држави уговорници овлашћење, да призна за важеће и менице које се

имају платити на панађуру на њеном земљишту и да одреди рок кад ће се исплатити.

Те менице признаће за важеће и остале државе.

Чл. 7.

Свака држава уговорница може допунити члан 47. Општег закона у том смислу, да је притежатељ менице, која се има исплатити на њеном земљишту, дужан исту поднети ради исплате на сам дан њеног плаћања а ако то не учини да је одговоран само за накнаду штете.

Друге државе су овлашћене да одреде услове под којима ће признати такву обавезу.

Чл. 8.

Изузетно од члана 48, става 2 Општег закона, свака држава уговорница може овластити притежатеља менице да на њеном земљишту не прими почесну исплату исте, кад год му исплата није понуђена у његовом стању или после изисканог протеста.

То притежатељу признато право дужне су припознати и остале државе.

Чл. 9.

Изузетно од члана 52 Општег закона, свака држава уговорница је овлашћена да пропише, да се, уз пристанак притежатеља менице, протести, који се имају издати на њеном земљишту, могу заменити датираним изјавом написаном на самој меници; ту ће изјаву трасат потписати и она ће се завести у јавне књиге у року који је одређен за издање протеста.

Такву изјаву признаће за важећу и остале државе.

Чл. 10.

Свака држава уговорница овлашћена је да пропише, да извештај о неисплати, који се предвиђа у члану 55, ставу 3 Општег закона, може послати чиновник који издаје протост.

Чл. 11.

Свака држава уговорница овлашћена је да пропише, да се за менице чији је акцептант настањен на њеном земљишту, случајеви у којима је у њој немогућност плаћања законски утврђена изједначају са оним што су предвиђени у члану 62, ставу 1 Општег закона.

Последице тог изједначења признаће и друге државе.

Чл. 12.

Свака држава уговорница слободна је да пропише, да, у случају кад менична тражбина престане или застари, на њеном земљишту и даље остаје у обавези издатељ који није дао покриће или који се неправедно обогатио. То овлашћење, за случај застарелости важи и у погледу акцептанта који је примио покриће или који се неправедно обогатио.

Питање да ли је издатељ обавезан да о року плаћања да покриће и да ли притежатељ менице има каква особена права на то покриће не долази под Општи закон и ову Конвенцију.

Чл. 13.

У допуну чланова 80 и 81 Општег Закона, свака држава уговорница може, за случај кад се изгуби меница која се има исплатити на њеном земљишту, или да одреди услове под којим се може захтевати исплата те менице уз дато јемство и на основу судске одлуке, или да пропише правила по којима ће се изгубљена меница поништити.

Друге државе су овлашћене да одреде погодбе под којима ће признати одлуке судске издате према предњем ставу.

Чл. 14.

Свака држава уговорница је овлашћена да случајеве, који се сматрају као опомена учињена преноситељу изједначи са подизањем тужбе против преносиоца, предвиђеним у члану 82, ставовима 3 и 5, Општег закона.

Исто тако свака је овлашћена да одреди, у допуну члана 82, узроке са који се одлаже или прекида застарелост тужаба које потичу из менице а имају се подићи на њеном земљишту.

Остале државе задржавају право да одреде погодбе под којима ће признати дејства тужбе, која се подигне, на основу члана 82. ставова 3 и 5, изван њиховог земљишта, а тако исто и да пропишу погодбе за изједначење предвиђено у ставу првом овога члана. То исто вреди и за узроке за одлагање и за прекид застарелости, предвиђене у предњем ставу.

Чл. 15.

Свака држава уговорница овлашћена је, да меничним обвезама њених поданика, не призна важност кад год се на земљишту осталих држава уговорница те обавезе сматрају за пуноважне једино на основу члана 83, става 2 Општег закона.

Чл. 16.

Важност меничних обавеза и вршење права која из њих потичу државе уговорнице не могу условити полагањем законом прописане таксе.

Али оне су овлашћене да одложе вршење тих права све дотле докле се прописана такса не положи.

Чл. 17.

Државе уговорнице задржавају право да начела међународног приватног права, која су усвојена у овој конвенцији или у Општем закону, не примењују кад год је у питању.

1. менична обавеза која је примљена изван територија држава уговорница;

2. закон какве државе ван савеза и ако би се он по тим начелима, имао да примени.

Чл. 18.

Одредбе чланова 2, 4 до 10, 13 до 17, које се односе на вучену меницу, примениће се и на сопствену меницу.

То исто вреди и за чл. 12 у колико се односи на обogaњење потписника.

Чл. 19.

Ова Конвенција и Општи закон не додирују правила која су, у свакој земљи, прописана за чекове и за исправе на наредбу уопште Државе уговорнице задржавају потпуну слободу да одреде меру у којој се одредбе Општег закона могу применити на њих.

Чл. 20.

Државе уговорнице пазиће, да у Општем закону, изменама и допунама на које су овлашћене предњим члановима, не измене ред и, у колико је год могућно, ни бројни ред чланова.

Чл. 21.

Државе уговорнице саопштиће Влади Холандској сва наређења, која буду издале на основу ове Конвенције или за извршење Општег закона.

Исто тако, оне ће доставити тој влади изразе, који на језицима признатим на њеном земљишту, одговарају изразу: *вучена меница* и *сопствена меница*. Државе, у којима се говори један исти језик, споразумеће се, у колико је год могућно о једном и истом изразу.

Држава ће, осим тога, саопштити Холандској Влади и списак својих законих празничних дана као и списак оних дана којих се у њиховој земљи не може тражити исплата.

Холандска ће Влада одмах доставити свима осталим државама саопштења која буде добила на основу предњих ставова.

Чл. 22.

Ова Конвенција ратификоваће се што је могућно пре.

Ратификације ће се депоновати у Хагу.

Кад се прве ратификације предаду, о тој предаји саставиће се записник, који ће потписати представници држава који у томе учествују и Холандски министар спољашњих послова.

Ратификације, које се после тога предаду, предаће се писменом нотификацијом упућеном Холандској Влади, уз коју ће се приложити и докуменат ратификације.

Оверен препис записника прве предаје ратификација, такав исти препис нотификација означених у предњем ставу, као и докумената ратификације који иду уз њих, Холандска Влада ће одмах дипломатским путем предати државама које су потписале ову Конвенцију или које буду доцније ступиле у савез. У случајевима, који су означени у предњем ставу, Холандска Влада ће саопштити у исто време и дан кад је примила нотификацију.

Чл. 23.

Државе, које нису потписале ову Конвенцију, могу њој приступити било да су биле или да нису биле представљене на међународној конференцији у Хагу за изједначење меничног права.

Држава, која жели да приступи, нотификује написмено ту своју намеру Холандској Влади достављајући јој акт приступљења, који ће ова Влада оставити у своју архиву.

Холандска Влада одмах ће доставити свима државама које су потписале ову Конвенцију или које су јој приступиле, оверен препис нотификације.

фикациије а тако исто и акта приступања, означивши и дан кад је примила нотификацију.

Чл. 24.

Ова Конвенвенција ступиће у важност, у погледу држава које су учествовале и првој предаји ратификација, шест месеца од дана ког је сачињен записник о тој предаји, а, у погледу држава које је буду ратификовале доцније или које јој буду приступиле, шест месеца од кад је Холандска Влада примила нотификације предвиђене у члану 22, ставу 4, и члану 23, ставу 2.

Чл. 25.

Ако би се десило да би која држава уговорница хтела да откаже ову Конвенцију, она ће свој отказ саопштити написмено Холандској Влади, која ће одмах оверен препис тог отказа доставити свима осталим државама, саопштивши им уједно и дан ког је отказ примила.

Отказ, који се не може учинити пре него што протече пет година од дана прве предаје ратификација, имаће дејства само према држави која га је учинила и то после годину дана од кад је саопштен Холандској Влади.

Чл. 26.

Кад протече три године од дана ког је извршена прва предаја ратификација, пет држава уговорница могу упутити Холандској Влади образложен захтев, да сазове конференцију, на којој ће се решавати о томе да ли у Општи закон или у ову Конвенцију треба унети какве допуне или измене.

446. др.
35215